

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.

Zespół (fond) 4.

Zbiór rękopisów Biblioteki Baworowskich

Dział (opys) 1

1659. Uwagi komissyi seymowych nad rapportem Rady Stanu o stanie kraju Najjaśniejszemu Panu zdany i w połączonych izbach na seymie r. 1825 czytany.

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

Львівська бібліотека
АН УРСР

ВІДДІЛ РУКОПИСІВ
Бав. 1659

ZBIÓR
REKOPISÓW

FASCICVLVM PORTES
LIBRORVM
VT RVSTICVS AGNVM

BIBLIOTEKA FVNDACYI W. HR.
BAWOROWSKIEGO WELWOWIE
N. 1659

V. B. 57.

Uwagi Komisji Seymowych nad Rapporterem Pracy Samej
o Stanie Kraju Najciężniejszemu Samej redanym i w potężo-
nych Złuch na seymie Roku 1825 wytkanym.

Prześwielna Jęba Poselska!

Nacelnego N. Jan Konstantyna, dla Polaków urnat w mędnosci
Szwajcy za rzecz potrzebny dla ich swobodzie aby Jęba Poselska
uczynila Uwagi nad Rapporterem Pracy Samej przy otwar-
ciu Seymu wytkanym, tez do Tronu J. M. S. N. M.
paniosta. Przygotowuj Komisye wylorem Waszym
zascerowane do uwypetnienia Art. 107 wieczney Konsty-
tucyi. Przeniesione Komisye powinnoscią swoią, Dale-
kie od wszelkich uniesien, powadowane wiernoscią dla
Króla, miłoscią ku Ojczyźnie, i dzignoscią do niekrywa-
noscii Konstytucyi, składowaj Wam nad steroletnim
staniem Kraju, i postępowaniem Ministrów swoje Uwagi.
Dostrzeż Jęba Poselska w tych Uwagach, iż Komis-
sye z ukontenlowaniem oddaję sprawiedliwosc usito-
waniem Ministrów dzignym do ustalenia sprawiedliwo-
sci, ulepszenia Kraju, wzrostu ludności, podniesienia
Miasł i Fabryk, zapewnienia Skarbu w przycho-
dach

duch, i tej tak świątnej postaci Wąjska, jego karności
i regularności. Też karą uwapetnicając swoją powin-
ność Komisye zmuszone zostały do wytknięcia uchybień
przeciw konstytucji urzędowych, do wskazywania podnoszą-
cego się zarodu demoralizacji która się obciąża zwik-
szaniem się coraz więznic, w pomniejszeniu się już w wy-
stąpieniu przekonywanych Urzędników, w zmniejszeniu się
coraz liczby Szkół i Mecznic; jako też do wystawienia tej
nędzy, wiatki się Stan Polniczy unajduje, i do odbrę-
cia niemotności przez Mieszkańców Starzejszego wieka-
nia się w tak wielkich ciężarach Publicznych, a także
konieczności zmniejszenia wydatków Prządowych. Czu-
jąc Komisye te postrojenia w tym zaufaniu że
N. Jan cieleżna ten na granitowe naderżaw potra-
fi odwrócić zarady tych niecierpliwość i zbliżyć bezpie-
czeństwo, wolność i swobody Narodu który ma sobie
za chlubę restaurację pod berłem J. H. M. J. N. M.

Wydział Wyznani i Oświecenia

Sekcya

Prohicarując Komisye Rapport Rady Stanu spostrze-
gły iż ustanowiona została Sekcya duchowna Sta-
Wyznania Prymsko Katolickiego. Niezdając się ku-
missyom aby zaprowadzenie tej Instytucji było
koniecznym

konicernym. Zawieszenie Biskupów w Komisji
 Dawcy Wyznań; Oświecenie nadaniem Kefferen-
 tów ze stanu duchownego wybranych dyktów mo-
 że dostać leżnym do strymania zamierzonych celów
 a nie naraziłoby na te sprzeczności, kryjowanie się
 a może; ułtyczne rozprzestrzenienie swojej władzy
 Włone taka oddzielnie ustanowiona Sekcja za sobą
 przysięga może. Tym bardziej nie da się Komis-
 yom Waszym ich uwaga być usprawiedliwioną
 iż dla innych wyznań podobnej Sekcji nie po-
 strzeżać się;

Hierarchya

W stopniowaniu Hierarchii katolickiej postępującą
 Komisję Waszą, iż dla Biskupów przy Dziel-
 czym aboście Narodu za znaczne pensje prze-
 znaczne zostaty, zaś Traktatów i Kanoników etc.
 łowych licba mogłaby być zmniejszona, a miej-
 sca ich przez honorowych zastąpione. Wolność
 wchodzenia do Kapituł bez różnicy na stan roz-
 wia szeregowie równość w obliczu prawa spiera
 współtwa lew two między mieszkańcami; czyli na
 Dzieci iż tu da poprz duchowieństwu do pomna-
 żania

mnarania się; w liście: Do tego w ludzi moralnie
usposobionych. Ze smutkiem należy uyrznieć mieszkańcy
i myślenie tylko słowie starszego duchowieństwa
ten zamiary N. Pana względem polepszenia stanu
Kaptanów parafialnych dotąd epatrione nierozstaly.
W wielu miejscach rbył erumpt fundusze, rbył
pochodzi nieobcażenie tych miejsc, a prócz tego
ubóstwo walczenie z pierworzemi potrzebami, nie
może mieć korzystnego wplywu na moralne podę-
powanie Kleru. Ten który nie może swego finger-
nego utrzymać bytu, trudno by mógł wnosić
się do wysokich łaczennic religijnych, i wykony-
wać ściśle prawidła moralności. Tem bardziej
znajdujemy to nagannym że fundusze do tego
uposażenia, aż nadto znaczenie posiadamy, a że
składają się z dochodów z dóbr suppresyjnych
które tak prócz N. Pana jako też prócz Bully
Papieskiej na ten cel przeznaczonemi zostaly. N.
proszai więc nalezy N. Panu ażeby fundusze do
właściwego przeznaczenia wrócić rozkazał.

Seminaria

Wysokie powołanie iakie z przeznaczenia iak na-
brasilone Stanowi Duchownemu wrócić powin-

no całą bezwzględność Prędo. Wówczas kiedy Cytowicki
Doktryny Dąbrowski, opuszcza Podzielskie kate-
cha, i przeszedł się na bezsilne życie odmgły i ję-
mie kany namyślnością, interesem wtajemnym, i ty-
siedzemi światła wypadkami tak takto zbawie
może zdrowy prawdy i zdrowy moralny, wówczas
kuchan Duchowny powinien być Prędo Sądkiemu
przewodnikiem, a to powinien cięgle wskazywać
jemu jak przebywać le ciernistą światła drugą
Dąbrowskią bytło cnoty na dążyć, a maże za
skarówek, wystrasz sumienia, wprawy tym życie
nadzwoły srebrniaci powinien. a to wysoka
powołania stanu duchownego i tego powinność
sta Prędo wyznika jako najpilniejszego zacięcia
się ukorzeniem stanu duchownego. Wybadanie
ukorzenia tego stanu zwrócić całą uwagę
Wacław Komissary, lecz wyznać muszę że nie-
pełnie pomysłne wiotowanie Komissary Prędo
w tym celu dosięgły. Niemoga jako tylko pochwa-
lić Komissary założenie Fakultetu Teologicznego
przy Uniwersytecie Warszawskim i najmocniej-
szym jest ich zyczeniem a by ten nigdy odzorem
nie był, gdyż tylko przez takie potężenie może
być jedynostajność w ukorzeniu zaprowadzo-
na

na, i to wspieranie się jednego Fakultetu przez
drugie, a także poświęceniem się stanowi Duchowne-
mu nabycie nie tylko Nauk Duchownych, ale i swia-
kich tak dla nich nieodzownych. Lecz nie mogą przed
Wami Komisye zabrać swego podziwienia gdy wybra-
daly iż Fakultet ten był przez nieistotnie czas rasus-
pendowany, a to z przyczyn mniej ważnych, i nie na-
istocie rzeczy opierających się. Co do Seminarjów
ubolewać muszę Komisye Wasze, iż myśl powzięta
przez przetętego Ministra zatwierdzenia głównego Semi-
naryum ułdarszawie przy Uniwersytecie Dolyckas
wkolekcjonary nie jest. W takim to Instytucie mo-
gliby tylko wykształcić się gładni kaptani swego
powołania, powołania byda' przewidzianemi sumieria
tworzący. Późny Rapportu Rady Senu Seminarja
zgodu wtadry Komisji Prządowej maiz przejść pod
wtadze i zatwierdzenie jednej Osoby Arcybiskupa
Tadzie iż Komisyem iż to zrieczenie się doznawał-
ne Komisji Prządowej jest uyma' samejże Komisji
maizcey udrat' Wtadry Brołewskiej i moie pocię-
gac' na sobę bardzo utrudliwie dla Seminarjów skul-
tis; bo najprwie moie przez to la szkota uspokoi-
z exawem spasc' na stan optatany dysceplynnych se-
minaryjów, a następnie co tylko przechodzi zpod
wtadry wtasciwey, to zaraz zmiana swoy kiere-
nek i wygradza się ripetnie. Mniemam Wasze ko-
misye iż u Seminarjów, cały uweystrony porzą-
dek

5
Dek, dawanie liberyj i tym podobnie, powinno być
władzą duchowną restaurowaną, lecz dawanie stań
ich rozrzuć i rozkłać, jako też nominowanie Staury-
ceeli; Professorów jedynie Komisji Królewskiej Wy-
ższej; Oświecenia udiatam być powinno, która
w tych nominacjach powinna być zastosować się
do urzędów iakie względem Professorów szkół Wy-
ższych; Uniwersytetu wydane zostały, to do
Seminariów Dyceyjalnych; zakonnych to i te po-
winny na siebie braćność Królewską, wroć aby
je wydrwiżyć z tego stanu opuszczenia wiakim
znajdują się, gdyż inacy nie będąc bracy nigdy pu-
siedat Kapłanów zdolnych do prowadzenia ludu -
wskazywania drogi; i tego wykonywania przez nich
samych.

Duchowieństwo innych Wymian

Tarafie Obrzdu Grecko-Unieckiego powinno być wro-
ć na siebie uwagę Komisji Królewskiej, gdyż te
wiele miejscach niemają Proboszczów, tylko Admi-
nistratorów zbraku funduszów.

Duchowieństwo Ewangielickie obaczy wymian Dorca-
to apieki iaką mu N Jan zapewnić należy. Orga-
nizacja Sta Komisji Królewskiej Wyższej; i Oświecenia
przyjętym jest dwóch Członków do Rady ogól-
nej ustanowionej, przez ten to organ Komisji

Przędowa wiedzieć ma o potrzebach takich ludowa wy-
znania wymagają, lecz doświadczenie okazało, iż gdy
byli katolicy w stosowanych przedmiotach przy-
jętymi zostali do posiedzeń Administracyjnych
wówczas dopiero samicy osiągnęłyby wzrost.

Przybywający do Kraju Fabrykanci: Osiednicy
prawie ogólnie są wyznania Ewangelicko-Lutera-
ńskiego. Zachęcenie wykształconych ludności do
osiedlenia w Kraju naszym będzie tym większe
jeżeli co do pierwszych dary potrzeb prawdziwej
opieki kręgu domowej będą. N. T. Ten wyznający
cały 100,000 RMP racie na utrzymanie stanu o-
bawich wyznani. Spodziewają się Komisary Wsze-
nie fundusz ten wmiang liczą Parafii oraz Dusz-
stosownie między dwa wyznania jest rozdzielony.

W Powiecie Samyjskim: Ostrołęckim, a szczegó-
lnie w tym ostatnim w Ekonomii Sasienskiej, znaj-
dnie się wiele kolonistów Wyznani Ewangelickich
dotychczas niemających żadnego duchownego ani księdza
muszą wprowadzić z Pruss, pewnymaby więc komu-
sya Przędowa zaradzić temu niedostatkowi.

Co do reparacji Kościołów dawnych Parafii, le-
żące na wzór katolickich urządzone zostały
Jeżeli zaś na różne Kościoły dla nowo zakładają-
cych się Parafii fundusz ten 100,000 RMP nie jest
wystarczającym, wypadłoby zapewne obmyśleć
środki

6
srodku: ta dla nich zapewniacze.

Jone wyznania niewnej episki N. Pana w miang ich
potrieb domaciq. Uchylenie Kachatow ty dawo kich
pomyslony miedzi powimo skulek, izeli postepowa
nie rzy Klawy Tudu w imych stosunkach spodnie
weci sie more dla nich korzyci.

Reparacya Kosciołow.

Kastanawiacze sie Komisyci nad raportem co do
Reparacyi Kosciołow znajduie iz Przeg naywiecey
zajmowat sie reparacya a szczegolniey przyrodz
bieniem gmaciow będzacych po Klawach, nie rzy
Kosciołow Parafialnych Kłone szczegolniey uważy
Przegu powimny byty rzywoci, bo coraz moczney
duize sie wiece ubóstwo narodowe sprawia nie
moimosc sktadania optaty z roztadu na reparacye
Kosciołow pochadzcey. Mniemaciq Komisyci iz wie
le rzywoci uważy Komisyci Przegowej aby przy
sktadaniu Kosciołowaciq wiecey miano na wzygdzie
skromnosc i dogadnosc, anizeli ozdoby i pizkności
bo tego nasz biedny stan wymaga, a tym wiecey
iest nagannym przierabianie tych wiczyz roboty
rzywoci pochadzce Kosciołowe tamanie murów iak to
najwymyktad w swatkach miato miece. Kastro
renie

zenie iż czwarta część po każdym Beneficyjancie ma
być użyta na fundusz kosciołowy zdaje się Komisji
iż nastąpiło przywłaszczeniem praw własności i z użyciem
prerogatyw jak sejmickich. A uprosić tego prawa
to sięga się tylko do Probowców i Wikariuszów, a
przepomniawszy o wyżej wymienionych Dekretach
i Biskupach po którychby niewnym prawem czwarta
część powinna iść na rzecz katedry. Niezdaje się na
wet Komisji aby ten sposób pomnożenia funduszu
był dobrym, bo najprzód po rzędnych Beneficyjancach
będzie mógł być fundusz, lecz po tych którzy
wzrostku straż to żadnego nie będzie, a następnie
obliczenia drugie do typicznych podstępów prawnych
i pieniężnych. Peto spraw namowić się a spadku
bierny nie przysięg do swojej własności. Dawato
by się doleko lepiej środków by do pomnożenia
Lubiego funduszu od Dochodu rocznego brać po
wien procent odnaczonej.

Oświecenie

Te są uwagi Komisji waznych co do Wydziału
Religijnego; zporządka przystąpię teraz do
oświecenia Publicznego. Niema nic wazniejszego
wporządku towarzyskim jak dla Pamiętego iako
leż; Nieodda iako oświecenia publiczne. Cztowiel
choćby na najwyższym stat wszelku rozwinięcia
swoich

swoich fizycznych czyli umysłowych sił, choćby racjonalnym
 był we wszystkie potrzebne przedmioty
 dla zapokojenia tychże sił, to jednak bez wy-
 kształcenia jego wstawa moralnych nie byłby nig-
 dy zdolnym być członkiem towarzystwa ludzkie-
 go czyli Narodu. Wobec tego dopiero gdy zostanie
 moralnie wykształconym, wówczas jest zdolnym
 być wiernym dla Króla i miłującym Cyryny
 Okwabelem, a im na wyższym stopniu oświecenia
 stoi, tym działniejszym może być jego członkiem
 Ciemnota prowadzi do gwałtów. Oświecenie
 to tylko sprawia namitowanie Króla Cyryny
 wolności i praw, i ona tylko wzbudza do chęci
 i na rewoltanie Króla i Cyryny noszą wofie-
 rze swój Mieczek - Krew - i życie. Natomiast
 najlepszy N. Pan wzmocności swojej Dla tego woz-
 dzie gdzie tylko potrzeba Jego sięga wychowanie
 publiczne i szkoły naprowadzone zostały. Tytuł
 Dobrodziejstwa Domata i Polska Jego prawicy
 wskrzeszona i Polak przeniknięty z wdziękami
 swojej pokorności przekazywać będzie.
 Leż czyli Komisya Królewska Oświecenia zawrze
 ducha Dobrodziejstwa i życia N. Pana postę-
 powata, lub też czyli od nich zbawiająca to jest
 Polskiej przedstawicieli 1802 Komisya być swoją
 powinnosć

powinności.

Uniwersytet.

Jedno z głównych dobrodziejstw przez Pana Sta oświe-
cenia rodzimych jest założenie Uniwersytetu w War-
szawie. Uniwersytet ten przeszedł nas z ustrojem swo-
im i postępnem którego skutki energiczne dawają się
postrzegać w licznej młodzieży, u której odhyciającej
liczne postacie krajowe, u której adnaczającej się również
redakcją, jak spokojnym do pracy zapalem. Potem
tedy w ciągu kilkuletniego istnienia swojego nie ma-
ła zastąpić które na tem większą wdzierność zastę-
pić im wzmianki sprzyjających sobie ochotniczościach
wymagował się. Potrzeba krajowi wata ażeby temu
najwyższemu Instytutowi nadać należyte miejsce
krajowe Diakonie, a jednak wyraźne świadczenie iż ten
Instytut porobawiony jest przynależny mu powa-
żnie i rancjanie, gdyż jego Eklezjacy Rektora: Dzie-
kanów iakowemus tymczasowemu przyzwolenie
a nie wyjątkiem wedle przepisów potwierdzenie
ulegają, gdyż od niejakiego czasu rancjanym
zostaje, i nie tylko dawne projektowane ulepsze-
nia jego w adwokacyj paszportach, ale nawet istotne
potrzeby na lokach adnotowane zostają. Nakoniec
Profesorowie Uniwersytetu przy wymaganej
wielkości od nich kwalifikacyi, są tylko przez
Komisyję Oświecenia nominowanymi, przez co los
ich

ich w interesie nie jest reprezentowany, i z tego bez po-
chodzi że Komisya Przędowa nie bierze na przed-
stawienie Uniwersytetu; nawet bez wiadomości
onegoż Katedry jego mniem zdaniem Gubernia
mi osadzi. Komisya Wasra lekko się o reput-
ne Dostawnego tego Instytutu poróżnienie ogro-
dzić swoim obowiązkiem zwrócić Waszą uwagę
na jego karzniejszy stan, a tym samym skłonić
Was do uproszenia N. Pana o Dalszą Czcę-
ską Jego pieczętowitwić nad tym Instytutem.
Porównując z innymi Europejskimi Univer-
sytetami Uniwersytet Warszawski znajdujemy
go w szkodliwie Wydziałów jego nieodpowiednie
uorganizowanymi. Następnie przeto odrościnie
tak waktująca Katedra Technologji na którą prze-
znaczony fundusz, dotąd na uboższe cele jest o-
bracany, nie jest jeszcze dotychczas żadnym
Profesorem osadzonej. Komisya Przędowa Cwie-
cenia Publicznego projektuje utworzenie Instytu-
tu politechnicznego, i mówią nawet iż prze-
znacza 100,000 zł. Dla jednego ze swoich człon-
ków by zagranicą spozobit się nad Dyrektora
tegoż Instytutu. Komisya uważa iż wydanie
tak znacznej Summy byłoby bezpożądane i nie-
korzystne, następnie Instytut politechniczny po-
żądacie

potrzebie znaczących nakładów i trudno powstaje niemożność,
nakonie chętny i zaprawdzonym zoskut, nie zaprotkoi po-
trzeby ogólnego tej Nauki w Uniwersytecie wykładu.
Ściśle w tym przedmiocie ma zwizrek Laboratorium che-
miczne od lat dawnie zaprojektowane a do Dnia Dnia nie
utworzone, oraz w wydziale filozoficznym dotychczas
nieosadzone Katedry Astronomii, Matematyki, Mecha-
niki, Chemii stosowanej tak do Rolnictwa jak do Prze-
robki i tym podobnych które wptywem swoim wspie-
rają znaczący przed Komisją Wydzowu Spraw Wewnętrz-
nych przemyśle wkrain przychylny by się tym samym
do podniesienia jego kamoiności; to wszystko bym
dotkliwym się stacie, że fundusze na to przeznacz-
ne wkrainie rozrzucone zostają. Nie zatusimy po-
niektąd Torowych Kwartów na sztuki nadobne Malar-
stwa Rybnictwa i Muryki które utrzymywane
silywać i rozkrzewiać sama tylko kamoiność wkrain
potrafi. Jednakże mierną Komisją że przeznaczone
całkowicie 18,000 złt w Dni Listopada sztuki pięknych
niepowinno być uszczuplenie funduszu przeznaczonego na
spasobienie się ludzi młodych zagranicą do Katedr
Naukowych, który jeżeli nie jest dostatecznym nakle-
czas zapewne Komisją Wydzowa stosowny fundusz
z oszczędzeń wynależć będzie w stanie. Historyczne
i filozofii wkrainy kursa nierniey na promowanie
zastęgują, że bowiem najwięcej na wyższe religij-
ne

9
ne i moralne umiarkowanie Cytowicku upytysia, te we
spit z prawami formuizy Obywatela podnosza Umyst
ludski i umacnia Cytowicka. Wiadomosci Dawnych
siecny Wraziowych w Uniwersyteckich Kursach coraz
wiktisza stacie sie potrzeba. Jest wyktadane Dawne
prawo Polskie, a tego nawet bez Historji Polskiej
i bez Polskich Starozytnosci dosyci Dobrze maci nie
mozna. Szkolna w tej mierze nauka nie moze byc
Dostateczna, a glubsze obracniejsza i gruntowniejsza
w Uniwersytecie wiadomosci tych praktykowanie
prawdziwemu Polakowi stacie sie potrzeba upra-
gnione i potrzebne. Uniwersytet czynit przed ta-
ly w tej mierze propozycje Komis. Wyznan; Oswie-
cenia ktora na to zdecydowac sie nie mogta azeby
w Polacze kurs Historji Polskiej wyktadany byc
mial. Tak tedy od lat tylu mamy w Polacze Uni-
wersytet Polski bez kazdego kursu Historji Polskiej
Komisyje Wzgdowa Wyznan; Oswiecenia w nowo wy-
danych rozporozdzeniach polecita wyktad wielu przed-
miotow w Jzyku Tacinskim, iako to: Filozofii, Pra-
wa Natuny, Historji Prawa Krymskiego, i roznych
przedmiotow teologicznych. Gledz wyznika iz posty-
py Umiarow staly sie umiarnie wstrzymywane; i bez
Professorowie nas do umartozu jzyka naglani
do jzyka ktoremu wyobrazenia tylu wiekow na-
stymy

następnych nie były właściwe, tracą sposobność Doktorniey-
czego dawania przedmiotów im powierzonych. Cel rozre-
szenia przez ten sąd i język taciński jest mylnie
rozumiany i z uszczerbkiem dla innych Nauk zaprowa-
dzony. Język taciński powinien być Doktornie uczonej
w Szkotach Wywodach, a w Uniwersytecie na drodze
filologicznej powinien być dawany, a właściwie filolo-
giczne przedmioty Komisja Wydziałowa zupełnie zapomina
i nie wraca uwagi na młodziń do tych Nauk sposobiących
Budowy i Chwały Uniwersytetu.

Mito jest patrzeć ile w podjętych Budowach Komis. Wy. Keli
dawnych brzmiała się planów. Wykonany prawie drugi
Dawilon, rozprzebrzenie Sale Biblioteczne, Dziwignione
Obserwatorium dawadzą się przygotowane plany i me-
teryaty nie były zamierzone. Szkoda byłoby nie dla tak
wartownej jak Obserwatorium Budowy pierwotny
Plan nieco zmierzony został. Mówię o Budowach
nie mogą Komisye przemiłować o jednym gmachu który
przez prywatną Osobę wystawiony został, lecz godny
i Męza który jego wystawie starat, i godny swego
przeznaczenia. Mówię Komisye o gmachu Towarzystwa
Przyjaciół Nauk wymarowanym przez Ministra Stanu
Państwa. Męzi ten poświęcający się ciżgle dla dobra
publicznego, oświeceniu i ludzkości zastępuje na wdzię-
ność narodu. Mito jest także wspomnieć czego do-
pięta gorliwość Osob dygnitarskich Bibliotek; O
gładem

Ogrodem Botanickým, Ciób których powierzono Gabinetu His-
 torji Naturalnej i tym podobne czego dopisać mogła znay-
 Duże w tej mierze pomoc skuteczności Prządawy. Takżo
 zastępie na pochwały choć może za drugo nabyły zbiór
 Numizmatów, lecz przeznaczona dozwolnia Penya temu od
 którego kupiony został, i oddanie temu samemu przed
 roz tego zbioru której on powinności zadaje uwyżnić
 nie jest zdolnym nie zastępie na sale; Wdaje się ho-
 misyom Waszym iż zbiór tych Numizmatów do imago
 Gabinetu powinien być dotrzymym, a Penya jako zby-
 teżna skasowana.

Biblioteka Warszawska codziennie nowemi nabytkami
 ubogaca się, lecz że niema z Uniwersytetem styczności
 czystości nie może potrzebom Uniwersytetu zadaje
 uwyżnić. Dożywania iednak byłoby jeśli fundusz reszta-
 dek Uniwersytetu przechodzący, ściśle na swoje
 przeznaczenie być tylko obracany, a Uniwersytet ma-
 iże więcej szafowania nim wolności byłby wstanie Bi-
 bliotekę swoją istotnie potrzebniemi dietami zapatrzyć.

Litografia - Drukni

Pochwalamy także założenie przez Komis. Krz. wstanej
 Litografii i Drukarni; i wyżyby należało aby se
 Instytutu zatrudnione zostały przedmiotami Naukowemi
 mi pożytek wbraja szeregami. Dieta mniej ważne
 być miały być polowiny stryżmiz takżo zachęcenie
 i wsparcie pieniężne, czy to jako forsuu, czy iako graty-
 fikacye

tyfikacye, lecz niewyższo z tych zakładów żadne Dieta ay-
stematyczne kłóneby do porządnego wykształcenia Religij-
nego i innych Nauk postąpić mogło, ani też żadne Dieta
Klasyczne ani Elementarne, tak więc ten zakład nie-
odpowiada swojemu celowi.

Kuratorya

Kuratorya jest ustanowiona jako repetitce osobna wstawa
nie należąca do Komisji Prządowej Wyr. Ke. i Czwier-
a w konstytucyi nieznajdując się żadna wzmianka
o tego rodzaju wstawy, przeto ię Komisye Wzrostu
jako skonsultacyi niewyprawywaigę uważać muszą
Następnie Kuratorya Generalna będzie odrębną wstawą
do Kom. Wyr. Ke. i Czwier. przeto to następnio mówią-
to rozdwojenie kwierćności Szkolney z którego roz-
dwojenia miesiący dla samego oświecenia nie skutki
wynikną; i bydy po wielu mieycach do imiernych
i sporządzonych wypadków powodem jako to w Lublinie
i Kaliszu, tu dwie wstawy oddzielne i równe sobie
rangę, nigdy jedney kwierćności składać nie mogą
a rozdwojona z natury swojej kwierćność nigdy
zgodnie i przykiernie ani z przyzwyczaję spójzost-
są Diatac nie może. Trzeba więc się na doświad-
czenie jakie przed nami stoi od czasu utworzenia
tey Instytucyi, to wyznać musiemy iż niewiemy
się cieszyć, ażeby od czasu ustanowienia Kuratoryi
liczba pilnych i przykierney moralności Młodzień-
ców

11
cwo pomnoryta się, owsem uryta większa surowość
i ostrość, mniemyre nawet wykrezenia na iad wy-
prawadza i liczbę wykrecających pomnara.

Trybrata nadto kuratoru w postępowaniu swoim
peune znamie tajemnicze które rade się nie tylko
Studentów ale i samych Professorów dotyka. 1790
wyptura dla Professorów uyma ich powagi, osu-
dzenie ich gorliwości, ostabienie zaufania, iakie w nich
Uczniowie pokładali wimi. Te to tajemne studzenie
i postępowanie ma szkodliwy wpływ na Uczeństwie
i Nauwycieli bo ostabia ich w tem poświęceniu się
pochodzącem z głębokiego uczucia i przekonania dla
Dobra Monarchy i Dobra Publicznego i Kraju. Szko-
larskie regubniery ma wpływ na Uczniów, bo smto-
dości przyucza ich do tej skrytości, tajemnicy, podry-
wliwości, a tak ginie ta główna ozdoba Polaka sz-
warłość charakteru, i wkorzenia się nikczemny i pla-
mący Orłowski przeciwny sposób postępowania
Naukowiec nie może Uczniowie patrzeć i w istocie
niepatrzę iak tylko okiem wygardy na tych kur-
torów, a tak w zaradzie swoim nie jest ta przetyka-
cja odpowiadająca swiemu calowi.
W tych więc powodach rade się Komiszyom Waszym
i z łoziba upraszai N. Pana żeby kuratoru iako
władzę niewypturującą skronstę kuzji iako ma-
jącej szkodliwy wpływ na wykształcenie się Młodzie-
ży mieć rozkazał, a z 1790 nastąpi i oszczędność
w wy-

w wydankach publicznych tak konieczna dla Szkoły Publicznej.
nego. - co jednak wysokość N. Pana najlepiej
ocenić zdota.

Towarzystwo Elementarne

Nastanawiając się nad przyczynami czasu od którego
Towarzystwo Elementarne utworzone zostało i nad
skutkiem jaki od istnienia tych Towarzystw okazuje
się to wyznać muszą Wasze Komisye, iż Rezultaty
niebardzo są pocieszające, i dlatego są zdania iż utwor-
zenie od roku Towarzystwo Elementarne które nam
pomysłnych Owoców rokować niezdaje się znieśionym
być powinno; zaś pisanie Dział Elementarnych Prof.
Fesorom Uniwersytetu i innym urzędom zostawie-
by należało, a praemia i inne nagrody najlep-
szym byłyby środkiem do zachęcenia uczniów w tych
usilowaniach, i do strymania wkrótce przycz-
ynę czasu pomysłniejszych Owoców. Ocenić tych
Dział i przyznanie praemii do Rady Univer-
sytetu należeć powinno.

Szkoly

Najwięcej Komisye Wasze całą uwagę poświęca N.
rodowemu, dla tego iaknajwidniej wybadacie chętny
na jakim stopniu teraz ten najwidniej się w naszem Oj-
czyźnie, czyli wstanie kwitnienia lub upadnienia
ten wyznać muszą z boleścią iż smutne Rezultaty
wykryte zostały to:

w Roku 1819 było Szkół wyższych - 35

w Roku nasz 1825 jest ich — 32

Wnich w Roku 1819 było Uczeń — 7251

nas w Roku 1825 jest zapisanych tylko — 3717

Nas stosownie do Kapportu samej Pracy Stemu wy-

warusa się i do roku 1823 wraz ze szkołami Pa-

rafialnymi ubyto Uczeń — 18676. Ten rok wielki

Ulytek przerwani Was zapewne Dosłojni Prawodawcy

a nasmi Cięcawskie cerce Dobrotliwego Monarchy

bo ona nasz N. Jan, bo znać Wy i niewiadomości

i ciemnota nie może być przedstawę Towarzystwa ludz-

kiego, bo ona stwarza nie Obywateli ale Społeczeństwo

które rządzone i miotane własnymi namiętnościami i amy-

stowością, a maże je tylko za popęd swojej Działalności

niewęry ertachetne usiłowania Pręda, barga się na prawa

cnotę ponieważ, i ciedynie miex wrnieiony karzęcy

i rawore zbrozony w umyślowych zapędach wstrzymwał

iego jest zdolny. Więc na drodze tylko moralnego wy-

kształcenia, mogą Narody wrnieć się do wysokich swoich

przekraczeń, umiężcych cenić świętość zwyczajów towa-

ryjskich, szanować cnotę, poświęcać się Na Ocyryny

Króla, a przerwani i Komisyje temi prawdami stara-

ty się wybudzić powody tej umiężżycy się licby szkół

i Uczeń, i wskazać środki zaradzenia stemu. Najwięk-

szą zapewne przyczyna umiężżenia się licby Uczeń

jest niedość różniczego produktu, ten Włóremu niewę-

starcza na oplatanie podatków trudno by mógł ad-

dać swoje dzieci do szkół, lecz to ubóstwo nie jest

iedyna

indygną przychylną; te są iższere następne. Niedawno wyrachowane zmniejszenie Szkółek Elementarnych, zmniejszenie Liczb Uczniów; następnie znaczne opłaty po szkółkach od Uczniów. Wydanie zaleceń by od czasu wysięgu Uczniów Menduryo-
bie posprawiali; i pilnowanie przez Kuratorów by
ciężko w Mendurach i to w nowych i całych chodzili; i tak
by zaprowadzenie Instytucji śledzącej która czuła by
władzowana swemi urzędami przestawanie zaprowadza-
Prócz tego sposób za ostro postępowania z Uczniami od-
czas musi. Natomiast niezawiesz przez Prząd powoływani
sz na Urzędy Sądnie którzy akonicyli chlubnie swoje Nau-
ki, porzyskali Stopnie Naukowe i wykwalifikowali się
by zmniejszenia drogami abaserni by przysmiesz. Te
są główniejsze przychylny zmniejszenia się Liczb Uczniów
co zaś do Szkół w Chetmie i Opatawie, tych upadek
niezem usprawiedliwionym być nie może. Co do Szkół
Elementarnych, odmianienie sposobu możności utrzymy-
wania się tych Szkółek nieprzychylnia zalety Prządawi-
Szkoly Elementarne uważamy za najpotrzebniejsze, za-
możniejsza klasa przędzy możność wykorzystania z naj-
dnie dla siebie, bez klasa uboższa ta i niema moż-
ności i najwięcej się potrzebną bo maże ciężko z-
fizycznosci i z potrzeby dawalzenia, najprzędzy u-
traca wszelkie uczucia serca, i zamienić się może w
skhodliwego porządkowi lewaryjskiemu Czwierka.
Wprawdzie utrzymywanie ich z powodu niemożności
oddawania składek stawia się trudniejszym, jednak

to nieprzejęto za sobą konieczności zmniejszenia, bo może
przydanie umiarkowanych dodatków Duchownym z fun-
duszu mogących się na to wyznać, a którzyż dzisiaj
bezerymne życie podjąłaby te skutki utrzymać.
W Miastach zaś wielu były na to fundusze, lecz przy-
to zmniejszenie na o innego obrócone zostały. W wielu
miejscach Dyedrice znała całą wartość Skółek Ele-
mentarnych takowe swoim wzrostem utrzymywane chciały
lecz bez tego ciężko przedstawieni Esekucjami o skutka-
nie Raportów, a stanie klasy, postępie Uczeń, Rap-
portów niemałych iadnych celów i skutków, pora-
mykać je były przynależni. Te są powody które komi-
sya wybrała mogły przyczyniające się do zmniejs-
zenia się i Skół i Uczeń, lecz niemały są również
i te wszystkie odwołane być mogą i że wybrat-
cenie i oszczędzenie na nowe postępy robić może. Mówię
komisya iż to oszczędzenie postępować może, bo że
światło co jasność na tronie Polskim wzdnie gdzie
ciśka swoje dobroczynne promienie, tam życie i kwit-
nienie skazują się. Niemoga i tego Maie Komisya
przemilczac iż przynależni M. Piarów, któremu Cy-
rynce pod względem naukowym tak wiele wima w
smutnym znaczeniu się stanie. Ich skoty iadnie po-
drzich nitka, i coraz mańszymi brak osób pasyw-
cających się temu przynależni cauc się daie, a to
względem cyjni bezwzględności Komisya przynależni
cenie

cenia Publicz. względem potrzebnego im zasobu, i zapewnienia
Emerytury. W rozprawie przychodzi Komisystem Waszym wspom-
nieć o Instytucie Gluchoniemych. Wzrasta on i do pewnej
dignitacji dochodzi. Zastawość N. Pana która nie ma
granic gdzie niebezpieczeństwa wsparcia nieś trzeba winien fr-
stytut ten ugruntowanie swego istnienia, a wzorowa gor-
liwość Prektora imiata zadaje odpowiedzieć środko-
wistości i oszczędzaniu Monarchy.

Fundusze

Fundusze pod zarządem Komis. Krz. Wyższej i Prow. Pu-
blicej a Raportem Kandy Pana obliży składowa się
a 4 fundusze przez Starb Publiczny na Duchowieństwo
wyptaczonych.

b 4 fundusze na Etat Edukacyjny ze Starba przeznaczonygo.

c 4 Fundusze z Dóbr poblaskich w latach supprymowanych.

Summy te do 15 milionów w tych czterech latach dochodzi:

ty. Niemcy, Komisye Wasze stwóżyć odpowiednie uwagi

o do tych wydatków, gdyż szeregowe Etaty z kommu-
nowane nie zostały. Wogóle jednak te uwagi nastę-
pają się - Daje się iż Etat na Duchowieństwo sumiey

szony bydy może przez zmniejszenie Peny i starostwu

Duchowieństwa. Żołita wyprawienie Komisye Prządawa

szeregowość przez zwinięcie posad przy Komisuyach Woy-

wódzkich, lecz na to miejsce w samey Komisye Prządawey

o 40,792 zł wydatki powinny zostać. Na Publicz-

też jest również 24,000 na Etacie poturono, a w ista-

cie

cie tylko 12,000 na ten przedmiot jest więcej, zaś reszta
na pensye bywa obracana. Co do funduszu dóbr sup:
prymawanych, tych ewangelickich miało być przezna-
czenie na wsparcie parafialnego Duchowieństwa, lecz
z całym Dostrzeżty Komisary, że o tych niebardzo pomy-
ślano, lecz najwięcej z tych Summ starsze Duchowieństwo
zabrało. Wskaza na utrzymanie i Administracyę tych
Dóbr zdają się być za znaczną, i umiemy być i wy-
padate.

Cenzura.

Prawa wolnego obywatela swoich myśli, jest tak święte i
konieczne dla Ojczyzny, jak prawo używania swoich sił
swojej własności. Lecz prawo wolnego abuzowania swoich
myśli, z używania tegoż może przejść w nadużywanie, z tego
wynika konieczność karcenia tegoż nadużywania. Wspaniały
tomyski Prawodawca nasz, który wnosząc się do swego prze-
znaczenia szukał tylko szczęścia i osiadał Polaka cnotę do
prawa, i dla tego widział swobodnego jego nakłonienia po-
chodzącym wyrok w Art. 16 - "Wolność druku jest zarzą-
dca, prawo przepisane środki ukroczenia jego nadużyć",
Ola Dieto wielkiej mądrości, które polak uwielbiając por-
ney Polomności zwdzięknością przekazywał bzdrie. Lecz
nie długo cieszył się on tym dobrodziejstwem, zaledwie
używał czasu, a nadużywał niemożt. Wyarty dwa
postanowienia Księcia Namiestnika królewskiego iedno z dnia
22 Maja Drugie 16 Lipca 1819 r. znoszące te wolności
a nieprzejawowry iednych wley mierze prawidat, to ste
tym

tym iestwo puzerone zostalo, i cenzura będzę z porzątku restauracja
iako Wydział Komisji Prządowej Oświecania, teraz tylko z porozu
leż nie z wolty do sejmie Komisji nalezy; bo oddana w ręce jednego
ciej Cenzura do dowolnego i absolutnego jego rozstrzygnięcia, a ten do
brał sobie do pomocy ludzi którzy żadnych cenzur nie storzylili dwo-
dów swawicy naukowej wdawności. Kieda Cenzura będzę ogranicze-
niem wolnego obciawiania swoich myśli, tym samym iest niepra-
wne, a że może stawiać przeszkody w obciawianiu wysokiich umy-
stowych umieć, tym samym może być dla oświaty szkodliwą.
Leż coż Dupiers o naszym cenzurze powiedzieli która jednej Osobie
prowizora, mażcey inny bardzo rozległy Urząd, fizycznie uwaraię
nie może mieć dość czasu do oddania się temu zatrudnieniu, a nauko-
jnie może jedna Osoba być biegła i doskonała we wszystkich
Naukach i Umiejętnościach, tak żeby o nich z pewnością
dzieć mogła, taka Osoba w świecie naukowym znana nie była
tym samym my ciey istnienia w naszym kraju przypisać
sobie nie możemy. Względnie gdzie tylko Cenzura zaprowadzo-
na iest, ściśle dla niej przepisy są wydane, i w tych prze-
pisach iest iakiegymocniej przykazany, że dotąd w dziele
lub w piśmie iakim - niema obrany lub Uszerbku Praw wo-
gole całego Narodu, lub którego z jego Cenzurą dożyrgały się
dotąd drukowanie wbronionym być nie może, zaś udawanie
się w oszdzanie wartości Dnia, udawanie się w odmieranie
myśli lub słów, lub tych opuszczenie lub przypdawanie pod o-
stremi karami wbronionym. Leż iakie zwidzienie Komisjow
Waszych było, gdy zgrona Jey wystane Cenzurki do przyznienia
Cenzury, donieśli ię na zgodanie Okazania Instrukcji, odpowied-
dostali, ię nieposiadają żadney. W tego braku Instrukcji z te-
gu

15

go powierzenia iednej osobie do dowolnego oszerezenia o mozności
drukowania mogły wyniknąć i istotnie wynikły najszkodliwsze
skutki dla oświecenia narodu. Ktędy pochodzi iż Dieta które
drogę narodowe wspomnienia w sobie zawierają, a które nawet
wtenczas kiedy Polak był swój polityczny utracił wolno było
drukować, dziś kiedy dzielną prawicą Alexandra na sobie ciężary
nie przyswoiconą Cenzura do ich wydawania utrudzenia robi.
Ktędy pochodzi iż Dieta w innych Narodach mających takie Cen-
zury jak np. Szwajca które we Swójce wyjęte, Recenzya Alk-
naktorem Rumiancowa w Moskwie wyjęca, u nas są albo za-
kazane, lub pohaleczone wychodzą. Ten sam los spotyka Sals-
kiera, Siwiera, Dieta od wieków w świecie uchronym byde.
Nawet lekarskie i Woytkowe Dieta jako niebezpieczne są są-
dzone. Coż dopiero mówić o Dietach Politycznych lub kryto-
Religijnych, tych nawet żeby w ostatnich czasach wyjęty za-
dnych wywalić się możemy. Sęz nie dość na tem, Dieta przez
Autorów utrojone dugo nalegają i Opinii Cenzury doprosić
się nie mogą. Dieta z zagranic przychodzące, a które na-
wet innych Narodów Cenzurę wytrzymują, są u nas albo za-
pętnie zabijmywane, lub też łomy pozabierane, lub nawet
dopuszka się Cenzura z łomem karty wyćinać. Jakież
takiego postępowania skutki dla naszego oświecenia wy-
niknąć mogą? najszkodliwsze - wstrzymanie całego oświe-
cenia; co za opinia może być za granicą o nas; przynikną-
ty się do zywca tem cięsem nieciężnym naszym wykastateniu
Wasze komisyje, i dla tego omiemać iż powiniemy udac
się wolej mierze do N. Jana. Mniemają iż można udac się
gdym

gdyż moim wykarzeć iż Polak wcalej swojej literaturze, mimo całej
wolności takiej wzięwał, nie splamit się ubliżeniem świętości Boga pa-
niącej: iż Polak kochać nadewszystko swoją Cyryzację tylko ta-
kiej eruzsłim piszeć może, iż może głęboko wpiersiach swoich karyka-
tury moralności i Religii, w tenraz nawet kiedy cała Europa
wkrwawi białym, on z umiarkowaniem postępowat, ani przez fanat-
yzm lub też irreligijność odwieść się nie dał; Dla tego nieczu-
dliwie Dobrodziejstwa wolności Druku, niepotrzebujemy przyta-
cać iż w innym Narodzie starali się Urzędnicy wskazywać nie
bezpieczeństwo Druku, i z tego wolności byta wstrzymana, lecz wsta-
piwszy Jęz. Następcę uwnat śmiałość powodów, zriost zaku-
i same te skutki z tego nie nastąpiły, niepotrzebujemy tego
wskazywać, bo nasz N. Pan, bo On wyprzedza wszystkie
Fanatyzm, i jest wzorem w nadawaniu wolności Dobrodziejstwa
Ludom swoim. Z tego wnosem Komisarzy Wasze iż powinniśmy
upraszać N. Pana o zniesienie Cenzury, lecz do tego niebądź wy-
sane przepisy ukroćcające nadzwyczaj, aby wszystkie odrodzenia
Cenzury wolno byta appealować do Komisarzy strony z Uro-
nych z Dodaniem szanownych Mężów z grona Senatu. Na tem
koniecz Komisarzy Wasze posttrierzenia swoje do do oswiecenia
nie mogą jednak ich zamknąć nierówności wery llwazi Wasze
doskayni Mężowie na ducha i postęp całego Narodowego Wy-
kultowania. Z wysokim uczuciem radości serca widziaty Kom-
missary jak cięgle N. Pan opiekuje się Religiją i Oswieceniem Na-
rodu Polskiego, Dobrodziejstwa jego niemaig granic, sądra-
wice iż Ci którym się dostanie wyprzedzie skądai Address
a Skop tego srona powinni wyznażyć głębokie podziękowanie
lecz równę boleścią posttrierzaty iż Ciembarne szkoty przez
wydane Urządzenia upać muszą. W szkotach wyższych wy-
cy

cej wizerunkach jak w Naukach jest Młodzież i wizerunek Amie
 iżności wyższe zupełnie wypuśczone, Religia z wyższymi
 Stanowiska, bo więcej katolizmem jak iey kryte zasady są
 dawane, rozwiniecie sił fizycznych zupełnie zapomniene
 w Szkole najwyższej niedostatek wolny dany przez Professorom
 w wykładaniu przedmiotów które im są powierzone, nie dość
 energiczny zawrót wykładu w obszarach Katech, w przypominaniu
 niektórych potrzebnych zaprowadzenia a niektórych nieob-
 sadzeniu. Zaprowadzenie kursu logiki wprowadzono rozdwojenie
 a z tego sprzeciw, i skutkową dżinność. Nieograniczenie kursu
 katechizmu w postępie wykształcenia i zaboryto Litteratury
 Duch postępowania Władz którym jest powierzone kierowa-
 nie Religii i Oświeceniem, iako też cała dżinność iako chcą się
 dać całemu oświeceniu nadać się iż niema w sobie wysokich
 celów zakreślonych godnych i takiego kroku i Solaków. Wzrost
 to co tylko obudza wielkie Cnoty, co podnosi do wyższej Re-
 ligii, co dać wysoko poloby Umystowi Ludzkiemu, lub co
 przypomina Solakowi dawne Cnoty Pradków to wzrost to
 jest przygodnym, zaś co prowadzi do poziomu, więcej
 kawi wzrost niż Umyst, wzrost to co więcej prowadzi do Obiz-
 dów niż do Religii to wzrost to na poparcie. Dziecko to dopie-
 ro na świat narodzi się ukazywać, gdzie więc Komisarzy i teroz ciższe mo-
 na temu temu zaradzić i dla tego wnosić iż Jpa Solaska powinna wy-
 staci N. Pana ażeby narodził wyznać Depublię i ludzi zastawionych wby-
 wyżnie światła i Charakteru wiadomych kłóraly wolną iść od upły-
 wa ministerialnego magta N. Panu wytknąć prawdziwe przyczyny
 upadku oświecenia i skót w kraju naszym i podać środki za-
 radere. —

Wydział Sprawiedliwości

Prowinogicie zasada Konstytucyj w dotychczasowym iczwa iezera nawet saoz tam
nie ist. upraszac przeto by wypadato aby ile to bydzi moze iak naj
przedej moglo byci przedewszystkiem, a w tedy by sie zapewne rowni
nety weryfikie dobroczynne skutki w Wysokim mądrości przy daniem
nam Karty Konstytucyjney zamierzone. Szely Pokoie w poroz. Kach
swey Instytucyj na Księstwa Warszawskiego po 24,000 spraw na
rok godaity, keraz ich naleduie 4000 zatakuiaiz. Dowto do tego iz
Wydział pojednawcy stat sie tylko exera, i przeduziaizcz formal.
nawiciz. Dopiero wydany Dekret ma zamier nowy popzd dac by
tak wyteerney Instytucyj; z daniem iast aboli Komiszyow iz celiaiz
cych z lixby godzacych spory Szdizow Pokoie, lub sie kema powata
nie w sposobie odnarciaizczym poswicuziaizczym szeregizczemi naczpo
dami zachcaiz by wypadato. Wime nalery adae pochewaty
Szdowi Apellacyjnemu i Trybunatom, iz przychodzaca pod ich
rozporzanie sprawy bezwsternie odgzaiz, i nikt sie wstae
na zwolozie Sprawiedliwosci cywilney niemore. Szely aboli wtop
porcie Kady Kame Komisya Kzgdz: Sprawiedliwosci w iakich przed
miotach podana ilosc spraw oszdzona, ile w bychre sprawach sa
padto wyrokow przedstanowczych i stanowczych. Nie sz Komis
sye Wasze wstanie powozizci ani Wam przedstawic dobitadney
wiadomosci o skutkach praw stanowczych i o ich wykonaniu
Szex o ile z radoziciz widziaty Komisye ze niemasz w szdzech
miznych nalegtozici, o tyle natrawiaizczym iest Da Stron ze szd
Najwyzszey Instancyj po rok 1823 miat 721 spraw nalegtych
co w miare dolych czasoweyo distania tego na dwa lata sa
brudnienie przewidywai daie, chociaizby wlatuk nastz przych
i biezczym kaedna sprawa do szdu nieprzylyta, kedaie sie pre
60

to rzecz nieuchronna aby się do Najwyższej Instancji przynajmniej
 do odroczenia kategoryczności podzielił na dwa wydziały, chociaż z do-
 daniem do ich obradowania delegowanych zędu Appellacyjnego
 teraz mniej zatrudnienie. Spraw konkursowych i Litwida-
 cyjnych kategorycznych byłoby 34 do roku 1823. Spodziewać się
 zatem należy że ta reszta spraw przez te pułtora roku i w
 ukończeniu być musi, przez to Wydział owas by do Trybunału
 Warszawskiego dodany stanie się niepotrzebnym.

Sądownictwo kryminalne i Policji Poprawczej.

Z boleścią postrzegę Komisycje wchodzące ze Sprawy Policji i
 policji i poprawczej i kryminalne corocznie się pomnażają. Sta-
 je nawet Komisycje Królewska Sprawiedliwości powiększenia Sta-
 tu o 231,500 wyjednać była umogłona; niemniej temu
 innemu nadać przynajmniej, jak kategoryczną surowość drugiej a su-
 gólniej trzeciej części. Nademu prawa karzącego i niesłowne
 wcale oznaczenia Kar Arreštu; więzienia które coraz większą
 liczbę zatrzymanych powiększać będą. Co raz więcej rozszerzanie
 monopolia, podniesienie Taryffy Celnej, i niedostateczny wpływ
 na dobro Państwa, czemu dopetnienie Art. 149 Konstytucji
 wprowadzenie Sądownictwa Konstytucyjnego najskutecz-
 niej zapobiedz by zdato. Leż to wprowadzenie wzwięzku
 z nowymi przyjętymi katedami poizga ze sobą konieczną
 zmianę procedur Cywilnej i Kryminalnej a obok ostatniej
 utworzenie Instytucji Sądowych, jako najskuteczniejszą sro-
 dek do przyspieszenia ukarania winnych wkrótce po dokonani-
 nej obradzie, a przeto zbliżenie czasu trawy do wyroku piki-
 cesora świata jego skutki w tymże pomieść, co z regularniej przy-
 wy =

występach podpalnicie potrzebny się zdaje. Najważniejszą nie-
dostateczność Narodowej Instytucji do uregulowania systemu de-
ponowania naszego z Art. 152 Statutu Organicznego wytykają-
cej to jest z Dnia Sejmowych. Lecz możemy być w tej mierze spo-
kojni. Stawy udrzaniem Wspólnictwa Długów nam była
polityczną jest nierostawiać Dział swego nieuregulowaniem
i doprowadzić stopniowo do najwyższej doskonałości której
jest zdolnym. Czekujemy więc projektu który w tej mierze
wnieść rozkazać pod rozporządzenie Izby.

Administracja Depozytów

Przyjmując w imię Komisarzy Wasze Przeświatne Jęku Korolowice
ze Komis. Prędo. Sprawiedliwości z wielką starannością zajął
się wyjaśnieniem Mass Depozytowych i papierańskich; podda-
jąc Komisarzy nadzieję że wroście od byłych ażeby odabra-
nia swego nalarystości ugrzą zbliżając się moment ich reali-
zowania. Lecz trudno ubrać obawy jako wnieca nadmierne
na wiadomym byłoby zamierzenie czyli zabezpieczenie Summ
depozytowych na funduszach Zarządkowych. Proch ten zdaje
się być w sprzeczności zapięty jako Prędo winien rozciągnąć
nad temi funduszami, i może N. Ten rozkazać sobie rzecz tę
jasniej przedstawić, i nadać Odmaczenie, Naszego zamiar De-
pzy do ukoniecznienia Depozytów i wyptarac' ściągane fundu-
ze zytarującym się, takowe przez zamierzenie natury na
zwarwarce co raz bardziej się rozwijają.

Chęć Rachunki

Uważa jest Komisaryom widzieć że Rachunki Dnia uprzedek
wprowadzone zostały; niemniej że Działania Komisary hipotec-
nar bez przerwy i zwłoki postępują, a tym miłej że to gor-
liwość

78

liwości i wytrwałości Komisji Królewskiej Sprawiedliwości przypisać
należy.

Postępowanie Administracji.

Przekonata się zapewne sena Iba Poloka że sprawy w Trybuna-
tach cywilnych podległych Komisji serególniej od lat dwóch 1/2 na-
leżyłym idą powolnie. Niepowstaie nam w tej mierze nic do-
szerić jakżeby Car. 138, 139, 142 i 23 z tą skrupulatnością szanu-
wane były, i tak się należy woli nalepszego z Monarchów w taki so-
lennym sposobie obiawionej. Wreżki przeto wplywu wotów innych
należących przeciwnym jest Jego Cyrcowskiemu Sercu; niemniej
ściem coraz więcej można przytoczyć faktów, gdzie ten wplyw wotów
innych coraz się staje dotkliwym. W sprawie prywatnej między
Dziadkiem Kesk a Włociszczanami Sanktuarowa pod pozorem resty-
tucji in integrum Władza Administracyjna wstrzymała dekrety
wyroku sądu Najwyższej Instancji, wznowita sprawę i wydruko-
wała swoją Interwencję z napisem z Kółkami Władz Wyższych
Wzrostek tego oddalony, Dekreta powolnie zatwierdzone zostaty
Władziciel Dornat zostoty w sprawie i w sprawiedliwości, a Publiczności zostoty
wzrostek że najwyższy Dekret Senatu samego przez Władz Ad-
ministracyjną niższego rzędu może być wstrzymany. Wiele
innych przypisać by tu można przytoczeń w których wyroki
iż prawomocne pod pozorem sporu Jurysdykcyi wznowione
zostaty, sprawa wznowiona i Wyrok zmieniony. Władze dotkli-
wych wyfażanie sporu Jurysdykcyjnego należy powinniśmy mieć
sobie najmocniej polecone czynienie potrzebnych kroków w spra-
wie wstawić, i niewzruszenie wyroków iż prawomocnych
wzrostek Króla moc prawa mających. Lepiej żeby wzrostek
gólnych przypadkach niepilnujący się ucierpieł jakżeby zasada
ka

ta swigła mogła być naruszoną. To samo i co do sądu Policyi popraw-
czej i kryminalnych niezamieć się widać wiele przykładać mogłyby
Wam Komisye udowodnić, ale dosyć tu będzie nadmienić następu-
jącej sprawie granicznej Prokuratorji przeciw Godlewskiemu gdzie na
zadanie Rady Prokuratorji Sreleckiego który w tym miejscu stru-
żę reprezentował, a z Urzędnicat, umieniano dowolnie Polozdki
zety podobne uchybienia niepowodzą, obraku Instytucji lech z
postępowania Urzędnicat Dyktarycznych przeciw prawu i słuca-
ney N. Pana wali, mianem Komisye Wacze i w tych przypad-
kach spraszczyłby trieba N. Pana by dowolit ukrywanym
przez Rady Obywatelskie wprost do Niego z swy natobę się
udawał. Nie mianem ubliżeniem przepisom Konstytucyjnym
odzielny Stieradchy S. Dowonicz, wstancwiczym i o za-
nym innym S. Dowoniczu niewypominajczym jest, że wrystkie
prawie wydziału S. Dowe przywłaszczajz sobie wtaadę s. dze-
nia i karania pieniężnie, cielesnie, i ścisnieniem wolności.
Z tak zacrynciż od najniższych - Urzedy Konsumpcyjne, cel-
ne, lesne, drogowe, portowe, Komisye Wywodnic, Dyrekcy-
a Gornicza, wtaadze pośrednie, kontrolle Stempla, Komisye
Krzadwe, Delegacya Administracyjna Kada stanu, wrystkie
s. dze, a co gorzej wstawnym Interesie, bo nawet między nie-
mi niektóre mianę wdział na karach, strofach, kontrawencyach
przez nie nas. dze, zawse prawidła im do s. dzenia stu-
żace z kstryktów przez nich samych wydawanych są czepane
nie na żadnym prawach Sejmowych oparte. Wspaniatomych
kai nasz Prawodawca zrabidry wyzarny odziant w l. l. l. l.
wie bytu naszego wtaadry Wykonawczy od S. Dowonicy chciat
abyśmy tylko przez wtaadze niepodległe, osoby dorzywotnie
Urzedy piastajze, wedlug praw przez nas samych stanowio-
nych s. dzenia byli. W ościennych Wraicach w Austryi w l. l. l.
siech Fiskus wrydnie w cywilnych s. dach odpowia. Konsty-
lucya

19
kuya nadziei nie rozróznia skarbowych spraw od prywatnych. Art. 73
Konstytucji, ani Statut Organiczny. Nadziei stanu nie wstawa żadne-
go na Radę Stanu Obowiazku sądenia spraw innych jak sporu ja-
rydykcyjnego. Rozdział 5 Administracji Wojewódzkiej nie o tym
Obowiazku Komisji Wojewódzkiej niewspomina. Art. 165
nosi wszystkie prawa i Ustawy poprzednie, ustawie Konsty-
tucyjnej przeciwne i zatem i przepis z Konstytucji Królestwa
Warszawskiego Sądownictwo Administracyjne ustanowionej
które jedynie trybem iurisdictionalnej Administracji Francuskiej
wytkamamy się dalej. Nadziei więc nam urosło to prawo są-
denia które sobie kara przywłaszcza Magistratura, kiedy
Art. 23 Konstytucji mówi, że nikt nie ma być karany tylko
przez Sąd właściwy a Tytuł V o Sądownictwie wszystkie są-
denia Sądów wylicza nie o rzeczonych nie wspomina. Roz-
dział 5 Komisji w tej mierze Przewidział jako
słodka, bo nie ma prawie ważniejszego przedmiotu, nie a ma-
chodzi tu Mary, w przedmiotach naprzykład defraudacyjnych
kara przez władzę Administracyjną sądzona w miastach kuba-
lundy sto tysięcy przerosić może, a Areszt przez nie wymiarony
równa się warunkom więzienia jak się to niżej okaze, i na kil-
ka lat więzienia karać sobie pozwalają. Na zarządzenie temu
coraz bardziej szerzącemu się ztem, wypadatoby Sdom Woj-
ewódzkim i Burmistrzom dozwolić sądenia wszystkich spraw
Administracyjnych według Konstytucji aż do wartości 200 000
Sdom ziemskim zaś a tym czasem Trybunatom policzyć sądenia
wszystkich innych spraw tego rodzaju wprost skróconym przed-
wzięciami innymi, przez co by nawet skarb przodny Doradzt
swey naleriowości, bo w Państwach Cywilnych, niema zaletności a
wsq

w Sądach Administracyjnych i o ich barach wiele i sprawy po kilka
lat trwają. Gdyby Jego Królewska Mość raz był najtaszkańcy rzucił
najtaszkańcy wyznać do zdania sobie w tej mierze sprawy o
dzielną Deputację wykrętały się dopiero w sprawie tej malarzy
którą trwał w obecnym Księstwie obić; i wskazać mogłyby
rozciąglej zaradce środki. Jakkolwiek postanowienie Króla
Namiestnika dnia 8 Lipca i 2 Września 1824 łączące się samo
wanią sprzeciw do Gospodarstwa zdaje się być na porządek tym
usprawiedliwione, iż miały na celu ochronę rolnictwa, niemoga
Komisyje Wzrostu niewskazują Wam, że jako modyfikujące były
komiciejsze wyrażony przepis prawa, przeciwnie są Ar. 86 i 83
Konstytucji

Wydział Sprawiedliwości Prokuratorya Generalna.

Cóż tu Komisyje Wzrostu obowiązkiem odwołuje się do Ustawy dwunastej
Sejmu uważając się że jeżeli koniecznie istnieć Prokuratorya Gene-
ralnej, zwolniona dopóki Dobra Narodowe inaczey urządzeni-
nie będą jest potrzebna że tej Magistraturie w Sądach strone
reprezentującej, Tuzą przywileje Na restrykcyam ucigzliwe
Konstytucji przeciwnie jako to. 1 Forum wyższe w Warszawie
wie i Obywateli z najodleglejszy części Królestwa Na najdrobniej-
szego śledztwa do Warszawy zwrócić przynależące. Byli nie
tawicy Prokuratorya kwestii portoryi nieponoszącej, i sprawy
wynobionej gotowej przestac ustanowionemu Obrony do wtawice
wiecej trybunatu? jak taką nieprzyjemność i ucigzliwość wy-
rażać przez swe forum privilegiatum pomimo Ar. 23 Konsty-
tucji z Wryskiwaniem dowolnych kilkakrotnie Delegacyi
nie jest ucigzliwym i wymiar sprawiedliwości zwolnionam
Obywatel do Warszawy o 40 mil przybyły, może być kil-
ka

20

naruscie mieisicy iak zię Prokuratorzy podobu ad strymania
sprawiedliwosci odsunęty, na prozine kosztu i straly czasu
wystawiony, bez zadnego wynagrodzenia za strady wretkie
Nadto gdy iur' ustaly przywiny dla ktorych ten przywiny
sobie wyrolita, Prokuratorzy i Dokumenta iay wszystkie iur'
musza byci w porzadku, przepis ten powinien by iur' byci
zmieniony. 3 Prawo zwrocenia samowolnie sprawy do li-
ni Administracyjney tak niewstawiwie stomacrono, tak
stradliwie przywane prawimoby przywiny przed wyrok-
nem iak wyrey wy stomacrono byci ograniczone, zeby wyro-
ku prawomocnego iur' pod zadnym wzgledem narusze nie byto
wolno. W domniemanych wyrokach przedstawia Prokurato-
rya iur' wygrane za iay powrednictwem sprawy w ciggu lat
wterech 6,800,000 RMP mogz byci oszacowane. Przy pusciw-
szy ze wiktora czesci tych spraw idealnie oszacowanych za
wptywem Pradziw prawnych przy imych Magistraturach
Prokuratorow przy szdach zapewnie rownie bytyby wy-
grane, a ze pierz tenie precizy lat istotnie kosztowate
gabawizny ze skarbu 1,158,000 RMP wzglic mozna aby i-
stotny wytkernosc swaz tym Prokuratorzy udowodni ta Ma-
iz iednak Komisye niedziec ze tenaz gdy iur' odrobione sa
zalozosci, uregulowane hipoteki, zmniejszony zakres wyano-
sci prokuratorzy adze iur' potrzebowa nie bycie ta Ma-
gistratura tak znacznygo personale, a to zmniejszenie znacz-
ny skarbowi przywiecie oszczednosci. Komisye Wase nie
mogz przyznae usprawiedliwienia Prokuratorzy w kapper-
cie Rady Stany, iakoby niewyzerukiwata Proccion naciq
ganyh

ganych nie turbowata wtasności i spokojności Państwa. Przeciwnie skarnie wszelkie jej symności, a w przykładzie postępowania nie przy regulowaniu Hipotek czyli materialną była iakowa Summa na Woi Wola należna Prokuratora na tych miast Preben, sęz swoz na wszystkich Woiach tegoż naruwiska w Wywodztwie przypisywata, i nie udowodniata należności ale stroną przystanę nakazywata dowod że się nie nalezy. Ani dawne Ektrakta Hipoteczne, ani transakcyjne Diatowe, ani świadectwa od Woiów i Justykatów w imieniu których Diatoto nie nastaniaty Obywateli od podobnego przedstawiania. Ale pomimo że sęz w niej gorliwości kroki wspomnieć tu sędzę Komisary swym obowiązkiem że postępowanie Urzędniaka podobne jak Radcy Prokuratora Prileckiego w sprawie granicznej Jmiej Frydy której doktorem z Akt Komisary Wasze powzięły wiadomości przynajmniej ich zdaniem na najmocniejszą zastęguis na gęsz

O Dobroci Urzędników

Tak z przytoczonych wypadków iako i z doniesień Komisary Prządowej Sprawiedliwości iż 280 Urzędników wykraczających ukarano a 50 innych jest pod sędem wypadka przynac iż w doborze Urzędników więcej na moralność iak na inne przyniosły względy mieć by potrzeba, że mianowanie ich z list handydabów na sejmikach ustanowionych, a przez Rady Obywatelskie wyznaczonych nie jest częsz formalności, ale istotne przyniosły korzyści dostarczając Prządowi Osób, iur przez posiadanie zafania Wpótobywateli najprytkiejere często potowienie utakwione mających. Przepisy zaś konstytucyjne w tej mierze wcale nie są zachowywanemi.

Wolność

Wolność osobista.

Wracając uwagi swej nad Rapportem Wydziału Sprawiedliwości nie mogą pominać Komisye Wasze że przez ten przecięty czas nie zawere Art. 18, 19, 20, 21, 22, 23 Konstytucyi stanowione mi były. Takkolwiek przywizanie nasre do Króla, praw przez Niego nadanych powimo było nasze być Rządowem, a przykłada które Komisye Wasze na u-
dowodnienie swego doniesienia przytoczyć nie sądzę potrze-
by zupełnie to świadczenie usprawiedliwity. Jeżeli nad-
zwyczajne okoliczności w których się Europa znajdowała
od wszelkiego w tej mierze wstrzymywały nas oświadcze-
nia, to iudynie przez zaufanie bez granic iakże w naszym
wspólnym projektowaniu Cyce, że spójryj wgląd Serc naszych
oceni wartość Polaków i to co pomimo była trudności za-
czą, i do tego już doprowadził stopnia potrzebny swoim
utrzymaniem i odwiecie stopniowo wszelkie zawiady
spokojność i szczęście poddanych Samowai mogące.

Wydział Wewnętrzny.

Mówiąc o Administracji wewnętrznej Krain, niepodobna
jest niezwrocić uwagi na całkowitą Budowę Przęd-
lo i najdrobniaysze szczegóły z ogólnym scisty maiz zwiaz-
zek. W Przędzie reprezentacyjnym iakim Taskawie N. Jan
obdarzyć nas raczył wtaixa wyptywa od Monarchy, wta-
ixa w Lajo Ceobia się jednoczy. I tak prawodawca po-
czątkowanie tierze od Króla, przechodzi przez Jzby Pa-
rsebsky i Senatorsky i znoum ustantacji Praw do Króla się swa-
ca.

tworząca. Sądownicza idąc od Sądu Najwyższego, aż do najniższych
jej szczebli. Dziata w Jmieniu Monarchy a przez prawa atas
kawienia a Niegę się opiera. Wtądza wykonawcza od Ministrów
aż do Wajtków Gmin zawrze jest tylko wyższym lub mniej-
szym udiatem Wtądzy Najwyższej. Lecz wpośród tych trzech
głównych galezi Rządu czekała pomiędzy niemi pośrednia
kategoria się w Radzie Stanu przez porzątkowanie praw z
Prawodawczą, przez rozstrzyganie sporów Jurysdykcyjnych
z Sądowniczą, przez utrzymywanie karności Urzędniców
i rozbiwanie projektów do Dekretów z Wykonawczą łączy
na. Radca Stanu przeto jest wstawia od samego Monarchy
zawista, niepowinna rozstrzygać w żadnym rodzaju podległości
względnie innych galezi Rządu; takż była dawniej, lecz
gdy Członki jej w Ministerjach umieszczone, stali się pod
władzą Ministrów, o ile osobliwie na udiacie Wtądzy wy-
konawczej rytkali; o tyle Magistratura z nich strona na
swojej powadze i znaczeniu stracić musiała. I tak Rada
Stanu dotąd z Wtądzy od samego Króla zawistą stała się
Wtądzą Influcyją Ministerjalną uległą. Inikto więc tak
owe karcie się opinii które nigdy skutecznego wybuchu
lecz często przyteżną istną sióła wydaie. Nie byłoby mu-
że, więcej Komisji Wazey czynić tego rodzaju uwagi gdy-
by one niewyjaśniony najdotkliwiej przyjęły. Dla czego mię-
dy porzątkowaniem praw a ich przyjęciem wiele trudności
zabudzić musi; gdyby niewskazywały powadów kalendaria
się na Sądowniczo Administracyjną i Jurysdykcyjną kło-
re tym sposobem w Najwyższej nawet Instancji porora nie
po

22

niepudległości niezachowawate. Te są powody które skłonić
powinny Jęz. Poselską do zamieszczenia prośby do Państwa
na stronę aley Kadryj Stany wręczyniwej rostkajcy stur-
bie ad obowiązkiem Dyrektorów Generalnych i pracowania
wobiorach Ministerstwa uwolnionemi byli. Trzechodze z
ogółu do sąreżytoń osmielamy się ierze przetyc Wam
ze w Pradze iakichkolwiek jest jego forma Wtadza wy-
kle wspiera się na udziale iey Klavie oswieceniwej Naro-
du, bo światło nad ciemnotą ma przewagę; to wskazuje
potrzebę dawania pierwszeństwa do Urzędów Talentom
kwesturze i Procie; lecz kiedy te przyniosły mogą się tyż
z powiadaniem iakichkolwiek własności ziemskich, wybór
takich Urzędników zbliza do siebie tych którzy wyrostkie
ciężary utrzymania Prządu dźwigają, z temi co bliższe z
niego korzyści mają w udziale. Ci bowiem nie mogą za-
pomnieć iż oni i dzieci ich są sługobielami więcej umie-
ją tagadzić ostrość w wykonaniu powierzonych im obowią-
zków. To zapewne byto powodem do Ar. 29 konst. Jednak
opócz niektórych wyższych Urzędów Właścicielom Dóbr
powierzonych, najwiękza liczba i Urzędników i Oficyna-
listów, nie posiada przynajmniej na porzątku stały za-
dnygo majątku; tak się formuje oddzielna klasa U-
rzedników. Jęz. oszczędność wygładkach stata się nie-
zbędny; od niej nawet los pomyślny; nawet byt wa-
żny, wspomnieć tu na lęz iż zmniejszenie liczby Osob-
składających Klasa Wtadz Administracyjnych zawisto

od usunięcia centralizacji w tąd, która teraz istnieje. Wros-
małbyt praisach centralizacja w tąd, różnych doznać może
W Anglii gdzie Administracja jest najmniej kosztowną, w ta-
dre miejscowe i Szeryfy dostateczny mają udział w tąd, do o-
statecznego wyrokowania w rzeczach Administracji. W Austrii
Gubernium w wielu przedmiotach posiada w tąd, ostatecznego
rozstrzygnięcia. Centralizacja w tąd, Administracyjnej rarer
systemem w tąd, francuskiej do nas wprowadzona do tej
chwili w całej swej rozciągłości jest utrzymana. Najdrobniej-
szy przedmiot przez w tąd, miejscowe i w tąd, pośrednie
Administracyjne nie może być rozstrzygniętym i musi być
przełożonym aż do Rios Ministerjalnych, z tego wynika roz-
mnożona a niepotrzebna korespondencya wydatki na U-
rzedników, powiększenie Akta, i z tego potrzeba coraz więcej
niecierpiących obywateli szlachty. Z tego powodu istnieje
niektóre Warszawskiego kiedy dziesięć było Departamen-
tów Kraj szlacheckich całe Ministerium Spraw Wewnętrz-
nych i Starba nie widać się w oficynie Pałacu Prasińskiego
Przewidywać takim i tak w ciągu lat piętnastu lokalne powięk-
szenie będzie musiały, a te coraz istnieją przy utrzymaniu
Centralizacji w tąd, za lat 15 będą znowa niedostatecznymi
w podobnej progressy rośnie i potrzeba oszczędzenia Rios no-
wemi Urzędnikami. Wypada niezbędna konieczność zmie-
nia stopniowego centralizacji w tąd, Administracyjnej
przez powierzenie pewnej liczby określonej w tąd, ostateczne-
go rozstrzygnięcia miejscowym Urzędom Administracyjnym
przez podobny Urząd Komisarjom Okręgowym i Komis-
yom Wąjewódzkim Komisye Wasze uznają potrzebę aby
frba

23

Jeżeli Soselska najpokoźniej upraszała N. Pana by w swej
mądrości raczył obmyśleć środki któreby do celu tego zmie-
ścić mogły.

Rady Obywatelskie

W urzędem prawdziwej radości spotknięty Komisary Wasze
i Rady Obywatelskie w ciągu upłynionych lat czterech przez
właściwe Komisary Rządowe używane były do oceniania u-
żyteczności podawanej się mających projektów do praw. Ta
oznaka zaufania roknie i przytoczenia Rad Obywatelskich
bierze się miejscowych potrzeb na coraz większą uwagę ko-
misary Rządowych zastępując będą. Przyjęte przez obiedwie
Jeżeli Prawo o skwaszeniu ziemianstwu powierza się
Radom Obywatelskim niektóre ważne kryminali, jeżeli bank-
cy N. Pana obrymnie zdanie się wymagają aby Magistratura
ta wiednym Województwie zawieszona do kryminali udziału
prac przywrócić być mogły. Komisary Wasze sądzę że rzecz
potrzebną aby jeżeli Soselska najpokoźniej upraszała N. Pana
aby rzecz tę wzięwszy na szalb swego wspaniałomyślnego
światła raczył postawić Obywateli Województwa Kalskiego
wmożności korzystania z dobrodziejstwa prawa pomienio-
nego, a razem dać im sposobność udowodnienia że upostu-
reniście i wierności wyprzedzić się innym którym nie

dadzą.

Likwidacye

Ułożenie się do końca Likwidacyi było rany ponawianych
nowym jest dobrodziejstwem N. Pana. Radoszciej powo-
żemy którym to jezu stawa « I z przewyżka upływa
urząd

wyży być sumiennie na umowie Długu Narodowego " To
nam czyni podchlebną nadzieję, że i te naderżności które były
przełożone Tuskawie Dekretem swoim Długo 13 Lutego 1814
w Długu wydany w opłacie rozkazat odgąd w Likwidacyach
pominionemi nie będą.

Ludność

Strzeżliwie pomniąc się iż Ludność nie tylko jest Czworn
trwałego pokoju którym N. Pan Europa obdarzył narz
leż i rozsądnym Ustaw które także w liście tak nam przez
Niego udzielonych liżamy. Strzeżenie Czyni Krowicy coraz
się upowiesznic. Triępisz w Spisie Wzrostowym do zamiera
nia wczesnych Matrzynki Dajca powód pomyślny wpływ ma
iż na ludność kraju; na Obyczaj Polników. Jely iżwre czas
nada cech trwałości Językuczom, a sumienne ich wykonanie
usunęci potrafi i a Obycz wersetka wapliwość a wielkym
onych istnienie, w ten czas naptym Ludziomcinu będzie wikt
szy, są bowiem Ludzie dla których tam Czynna g dzie Dobrze
przeciwnie Polak nigdy dla rzędy stota nieapussrat tej kra
iny karówna w chlubne pamiętki iak i niestrężenia obfitey.
Chęć tylko zrekania stawy, tak nawadne nadzieie wyprawadza
ty go z Czynnych siedzi, iedynie na to arily przywiazania
do nich na swyjskich kranicach Ziemi Krowicy swięz ornaryt.

Proletariat

Użył jest w cierpieniu, pocięka wogdzy kiedy to Użycy Prądu
na siebie zwraca, prosto wierny Obrar iaki Nada Stanu N. Panu
a Polnictwie przedstawita winieit w Reprezentantach Kraiu
wdrigomosi dla niay, i że stodka nadzieie że dość jest arily
nieodla Ludu rnanz byta ad Cyna Narodu iily tym samym
zncernie iur zmniejszoney zostata. Istotnie stan Polnictwa
corok

w rok wsmutniejszy okazuje się postać. Wzrost nasz jest całkowitą robocizną
 Rolnictwo wytężonym jego bogactwem. Zaprowadzając się i wstawia-
 jąc fabryki i urzędy nie mogą stawiać nam wolem potowienia alyżymy
 Rolnictwo uważali za przedmiot mniej ważny. Na Rolnictwo do-
 tej chwili polegałoby i siła kreacji; on dostarczał żywności
 on funduszy do zasilenia skarbu, pomysłowość więc krajem na-
 szym zupełnie zawisła od pomysłowości Rolnictwa, czemu nale-
 ży najwięcej uwagi w pieczętowatości Prądu. Ze względu na
 istnienie z doświadczenia własnego i Raportu Rady Stanu prze-
 konanie crespał możemy. Zgłębic'ka wypadła przyjęty, podaje
 zaradere środki - Zależały Stan Rolnictwa wynika z dwóch
 głównych przyczyn. a z braku odbytu na płody dotąd upra-
 wiane, czyli z braku zupełnego handlu. b z braku kapita-
 łów któreby postąpiły do nadania imoego kierunka
 pracy do ziemi zastawowanej. Co do pierwszego powodu.
 Cierkowiak Rolnik w stanie swojej pracy obfite zbiera plę-
 ny, że tylko w berurytanie skupiając się zapasy odby-
 tu żadnego ani w kraju dla zbyt małej konsumpcji ani
 zagranicą dla istniejących w całej Europie praw prohibicy-
 nyh nieznajdując, gdy zaś nie jest w mocy ludzkiej zwik-
 czyć wryłtym natrosie czasu miejscową konsumpcją i a-
 ka zawieszę od powiększenia się ludności; niepodobna tak-
 że imie Narady maglic' do zmiany przyjętych dla han-
 dlu zbożowego listów; wzrost rządu powołuje mnie-
 manie że podobnemu Stanowi rzeczy zaradzić już niepo-
 dozna. f Stałoby wbyłm wryłtym żadnego uistawiania
 Komisję Rządową w celu ochronienia Rolnictwa od dal-
 szego

czego upadku nie czyniły. Jednakże w tej sprawie ostateczności
nie znajdujemy się aby stało bez lekarstwa. Najpierw
są dążności, uprzedzonym potowieniem rzeczy bądź powinne
wzrostkich gątki Administracji, aby wnieść warunki przy
czynny do Łone mogły być trafnie między Rolnictwem kwit-
nogo, a stały się uciążliwymi wstanie jego upadku. Wygody
wa stał potrzebna zmiana zawady podatkowej wyznacznie i zra-
cych na ziemi kościelnej, Ofiar, Siwerunku, Podymnego, Szer-
warke. zmiana zawady systemu Prohibicyjnego, zmiana
podatków niestarych immediate konsumpcyj, zbiora temni-
czym, takim jest monopolium sprzedawcy wódek. Przez tych za-
chowanych środków byłoby niemożna wnieść się do stanu han-
dla samowolnego bądź przez zawarcie Układów handlowych
z obcymi Mocarstwami, bądź przez bezpośredni udział w handlu
Wiedomo jest iż są stolice wsławie gdzie kupnem byłoby
ztem cała ludność się żywi. Stądności narazy ziemi z bezpie-
czną nam że wszelką drogą konkurencyjną co do cen zbiora wy-
trzymamy, a już porównanie próby posypania Mgki do
Terre Neuve i Rio Janeiro w Polsce; Portu Janiska na
pomysłniejszy przyrost składowi. Wiedomo że Waba, An-
tyll, znana część Ameryki Północnej, Osady Afrykańskie
kupnym zborem są żywione. Bill Angielski nie zabrania
nawet wprowadzania Mgki na wytek Kolonii. Byleż więc
mogły się znaleźć gątki w tym względzie Rolnictwo
wsparcie znalarto przez utworzenie klasy handlowych
Kłony bez nieposiadamy. Wsparcie zaś to zawisto -
1. Cud układow handlowych z obcymi Mocarstwami.

wania ziemioptodów wkrótce postawiliby nową wosmubny kolei i z po-
datki gruntowe nie mogły by być optacone pionierami, a podat-
ki miasta znaczącyby uszczuplenia domaty.

Stado Krządowe

Komisarze Maare miały sposobności przekonać się iż o ile fundu-
sze dowalają, zajmowała się Komisaryja Krządowa spraw we-
wnętrznych wydoskonalaniem niektórych gólczyi Krolniczye
Dziemystu. Konie Stado Krządowe koni iur do 370 sztuk liczy
Wprawdzie koszt na utrzymanie przento rocznie 200,000
wynosi, lecz gdy optata od upłodnienia Maare Olywabelskich
200,000 przyniosła, wydatek w miarę wyteżności nie jest
zbytekny. Byłyby aboli należało aby wywarstwo Augustow-
skie w tym dobrodziejstwie udział miało. Stacja Stada woko-
licy Sejn i Kalwarye gdzie wiele koni do pastwy gospodarskich
jest utrzymywanych byłaby najdogodniejszą. Cwice Przy-
czaraz zwiekszenia się na całym świecie potrzebie wywa-
nia Sukiem i wyrobów wotnianych najpewniejszym źródłem
Wojactwa krajowego stała się Trzoda Krowej Marynosiu.
Zwdziernością spostrzeżły Komisaryje i Komisaryja Krządowa
Starbu usilnie stara się zaprowadzić do Kraiu naszego
znanne Stado. Jch iednak przeznaczenie niepowinno być
inne, iak utatwienie Olywabelom nabywania Towar. Wi-
dzimy bowiem iż pod bezpośrednim kierunkiem Komisary-
Krządowej podobne urzędy wkrótce lub wkrótce
stanie utrzymać się nie mogą jako wymagające urzęd-
nego starania i dowodu. Porównanie Kupperta z roku
1820 zinniejzym okazuje, iż Stado Krządowe Cwice w
Dobrach

w Dobrach gurnierych, male postępy uczynito co do liźby sztuc.
 Prawdziwa, dątnością, bydz powinno, aby wkrayu Właściciele ziemi ile możności
 w naykrótszym przeciągu Czasu stali się posiadaczami znacznych Stad Owiec czystey
 Rasy z czego Rząd, gdzie większe odnosić będzie korzyści, nizeli reby sam był włoś-
 „cicielem, mniej liźnych, i nie tak dobrze chodowanych stad - Właściciele by
 nalezato sposób powszechnie w Niemcach przyjęty, aby zamiast Licytacyi na
 Owce brakowane, co rocznie pewna Część dobrowego Stada, przeznaczac' na wy-
 „pozyczenie Obywatelom, pod warunkiem iż potowa zysków ze sprzedary wedny
 i potowa przychodów nalezyc' będą do Rządu, a po upłynieniu dopiero zamie-
 rzonych Lat układem obiżtym porządku pierwiastkową liczbę Macior z pot-
 „wo, przychowku zwraca - Tym sposobem koszt utrzymania stada niźnacy
 korzyści są znaczne dla Obywatelsk stron - gdyż ze 100 Owiec Macior wlatacy
 10. Rząd odbiera do 500. sztuk - korzyści z Wetny co rok w progrefyji rosny -
 a Obywatel bez żadnego nakładu w tymże przeciągu, staci się właścicielem
 takżę Stada do 500. sztuk wynoszącego. Przykło iednak w podobnych ukła-
 „dach na Rządzie rzeczyć się liźny.

W tym miejscu wspomnieć takżę nalezy, że i Obywatele wkrayu od lat kilku
 gorliwe czynią usiłowania, w zaprowadzeniu Ras czystych, i ulepszenie krajoweych
 Gdy by można dla Właściceli Stad Owiec czystych, sól dla owiec niezbe-
 „dnie potrzebna, z Magazyńów za świadectwami Komisarzy Obwodoweych
 za Cene takżę jak Skarb kasztui, sprzedawcie, niernato by zachęcoło Rolników
 do powiększenia swych usiłowań, Niemniej użytecznym by było za-
 „prowadzenie Szkoły Owczarny na większą stopę - znacane Kapitały
 w Owce w kładane powierac' musimy dotąd w ręce nieumieiętnych
 i przesadzo pednych Owczarny, Ktory wyobrazenia o wezy nie
 mają, Szęby nieprzyniosto użytku, utworzenie mciżcych szkolnych
 „zności, praktyczne chodowanie Owiec ich karmienie, Chorob
 „zch

Tch tajemna Mycia, i wedny porania, czyli by ten zaklad nie byl
rownie, iak Szkoła Lesna Gornicza i Rolnicza, a wytezniejszy
iak Dramatyczna

Instytut Agronomiczny

Instytut Agronomiczny potaczony ze Szkoła Weterynary, powinien miec
na Celu utworzenie Ludzi z dadych, do Gospodarstwa praktycznego sam
bye' oraz wzorem praktycznym

Instytut po przejsciu pod wladze K. R. Spraw Wewnetrznych pruzaco-
ny zostal w Dzierzawę - Dzierzawca podlug swoich widokow dobiere
Nauzycieli i uzywa Elewois - to bylo powodem iz Instytutem to utra-
cila znana ze swiatla Osobe, ktorey Professoriat, i kierunek Instytutu
powierzone mi byly miaty

Instytut Weterynary na ktory znaczne Donos Summy, a ktory w kra-
ie Rolniczym jest nieodbracie potrzebny, aby mozel dazye' do swego Celu
powinien byc osadzony Ludmi, z nazykami sie i posiadajacymi
Kwalifikacye) - Tereli bowiem, nieodpowiadat Oczekiwaniu, pod daw-
niejszym nawet zaradzaniem, przy czym tego nie inna byla
tylko niebrafny dobor Osob przewodniczacych - i przypuszczonych
bez Kwalifikacyi -

Terze pod zaradzaniem K. R. Oswiecenia znaczne fundusze
na te dwie przedmioty obricone zostaly -

Folwarki Ruda i Waryszew zagospodarowane Kasztownie
zlicznym Inwentarzem wydzierzawione Dyrektorowi sa
przez niego na utrzymanie tego Dyrektora i
Nauzycieli

27

Nauczycieli Instytutu - zas' na utrzymanie Os'miu uczniow sposobiqcych
się do Agronomii wyszej.

Na utrzymanie Weterynaryi to jest Nauczycieli i narzędzi
potrzebnych, opatrzenie Lokalu i Światta z Summy 3,8000 złt
rocznie przeznaczony na Instytut zlotych Polskich 12000 -
jest obrocione - reszta rocznie 25000 złt na większe zakłady
Budowlow w Instytucie są użyte -

Dodać tu jeszcze winny Komisarzy wasze i w praktyce
Uczniowie niewiele Zyskać mogą, w gruntach piaszczystych
i takie są w Polwarkach Instytutu, że wcale pożyteczniej byto
by, w Polwarkach do tego przeznaczonych mieć rozmaite
gatunki Ziemi, aby o sposobie, i nich użytkowania dać wyobra-
żenie -

Komisarze więc wasze wnosię, aby upraszał Najjaśniejszy
szego Pana, aby Instytut Agronomiczny wydzielony
wienii niepodlegał i na Koszt Państwa był Administrowany

Dzisiejszy Stan Miast pod względem zewnętrznej swej postaci podniesieniem się
 ich świetny przedstawia Obraz a wydany w Roku 1922^{im} z daty 15 Stycznia przez
 Komisję Rządową Spraw Wewnętrznych i Policji Instrukcja dla Burmistrzów
 i Kasyerów Miejskich, dotycząca Administracji Funduszy i Dochodów do kasy
 wpływających zapewniąc na przyszłość iednostajność w Administrowaniu tych
 i dając się zabezpieczyć z marnowaniem ubieranego grosza, przecież dając postać
 i gwałt na niedostateczność kontroli miejscowej, iakoby wszelkiego nadużycia
 w rozkładzie, i szafunkie dostrzegając, w momencie przez odniesienie się do
 Władzy wyższej zapobiec temu mogła, gdyż urzędy Muncypalne na wzór
 kolegijskiego Stładu, utworzone z natury swej, podległe Burmistrzom
 przy którym wyłączenie Administracja Miasta została, nie dając tej reformy
 iakaby nieodpowiednie do prawdziwego ich wzrostu potrzebna była, i iakaby
 przez utworzenie Rad Muncypalnych od Władzy Administracyjnej miejs-
 cowej nierówności Celowi temu odpowiada. — Czuły to niektóre Rady Oby-
 watelskie, z Attrybucji swej do przedstawienia takiego rodzaju potrzeb,
 obowiązane i obywateli Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policji
 uwagi dowodząc potrzebę utworzenia Rad Muncypalnych najbliższych i naj-
 właściwszych dozor miejscowy Stładających — Zdawszy się Rządowi, wskierzenie
 Rad Muncypalnych, niebydł zgodnym zutworem dzisiejszym Administracji
 lecz gdy przyteczności tej Instytucji zaprzecze niemożna, utwor ich powinien
 by być poradzonym, Teżto może przyczynie przypisać należy, iż dla wstrętu od
 zbyt uciążliwej, i wyłączonej Administracji Burmistrzów radnym dozorem
 miejscowym, niekontrolowanej, z liczby Miast podług Rapportu 22 Miasteczek
 na Osady Większe wolato się zamienić. — Instrukcji dla Burmistrzów wyżej
 przytoczonej — dając się czytać, że w Etaty dochodów Miast wchodzi i Stładki od
 Mieszkańców na śliampletowanie, potrzebnego dla kasy miejskiej dochodów,
 a zatem wydatki, nie dochodów rzeczywistego, są zastawiane, ale pierwicy
 wydatki Etatem oznaczone, nim Fundusz na niego opiera się. — Natura
 Stładek dowodzi, że się ce raz zmieniać mogą, a zatem do statych dochodów
 nie należą. — Zastrzeżenie iż rozkład, na szerególnych Kontrybuentów przez

Urząd Miejski z Zetwierdzeniem Komisji Woiewadzkiej za Kardya Rok powinien
być robionym, potwierdza tę prawdę, że rozkład tego rodzaju dochodu, do Rad Woc-
wózkich należą, przez ustanowienie Rad Muncypalnych, najstosowniej wskutek
mionym być może. — Lecz trudnym jest do pogodzenia, przepis powyższy co do
składek, a tym mniej stosowny ustęp 18 tejże Instrukcyi, O sposobie podawania
Prośbito do polepszeń kosztom Gminy dozwalający użycie nadzwyczajnej składek
i z prawami warunkami, wolne i nieograniczone użycie własności, które przez
przepis powyższy, co moment podlegają ograniczeniu. Nadto przy zaprowadzeniu
tej Instrukcyi kassowym porządku, w dochodach Etatowych, z których część jedna
na potrzeby, druga do dyspozycji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policyi corocz-
nie zostawiono jest, i zwrócić uwagę na postanowienie Nj. c. K. Namiestnika
Królewskiego z daty 7 Maja 1821, dozwalające wyporozczenia kapitałow Miejskich
zostawionych funduszow bez użycia leżących, innym Miastom o nawet prywat-
nym właścicielom, które zaś teraz do kilku kroci stotyżicy złp. wynoszą, nie-
mniej zdaje się potrzeby obciążać, składekami i powinnościami Mieszkańców
Miast lub też przynajmniej do nich dobrowolnie konkurować powinni —
Tu użreć względem wyporozczenia prywatnym właścicielom Summ z kass
Miejskich namienie wypadu, iż bezpieczeństwo tego rodzaju porozcki na dobrach
nieruchomych, i to na pierwsze Hypotekę zawsze zapisane być powinno —
Nigdy na Papierach ani Obligacyach, skarbowych, kass zmienny mających
iako nastąpiło co do wyporozczenia 30 Tysięcy złp. z kassy Miasta Poczka przy-
watkemu, których Hypotekę na Obligacyach, skarbowych za rezwoleciem wypraw,
Nj. K. Namiestnika pod dniem 7 Maja 1821 r. wystawił. Z tego względu z noszą
Komisysy Wasze iż wypadu upraszać Najjaśniejszego Pana, aby dochody od
Etatow pozostające na korzyść tych Miast, obracane były których są własnością.
W przeciwnym bowiem a teraz Istniejącym porządku, kilka miast podnosi się
kosztom Gminych. Warszawa Powstaje Obrymim wzrostem Stolica
Królestwa tak do zewnętrznej swej postacyi iak i wewnętrznej, uporządkowania.
Od czasu ostatniego Sejmu dochód Miasta Stolecznego powiększył się w r. 1822
wyniosł on Summę 2, 575, 232 złp. 27 gros. w roku 1823 zniżył się do Summy
2, 467, 825 złp. 16 gros. w tę Summę dochodu wchodzi Summa 480 tysięcy
z Karbu

z Skarbu publicznego, udzielona, to jest 300 tysięcy Indemnizacji za odjętych dochodów Koszerny, stosownie do Ogólnego Budżetu Kraini, przez Najjaśniejszego Pana zatwierdzonego, tudzież decyzji Xięcia Namiestnika Tirolskiego z dnia 20 Września 1820. a 180,000 złp. dla Biura Policji Centralnej podług dekretu Xięcia Namiestnika Tirolskiego z dnia 31 Styca 1822. Przez układ dnia 11 Czerwca 1822. podług Art. 12 przez Xię. Nam. zatwierdzonej, za utracony dochód, na prowa-
dzeniu Synku trunków płaci Skarb 808,529 złp.

Dochód Mostu w Roku 1823, pociągnięty jest na Etacie złp. 271,599 gr. 19, wypuszczony Miastu pod dniem 19 Czer. 1819 przez Xię. Nam. Tirolskiego zatwierdzonej za Summę roczną 60000 złp. do Skarbu opłacać się winna, - z dochodu tak ogromnego nie zostawiać nie z upływem roku, gdyż oprocz Summy 331 tysięcy, dla nowo budujących się, udzielonego niemal, w każdym roku idzie na budowę publiczną przez to 600,000 złp. - Mimo Casy podziwu, iaki świetność powstającej Stolicy wnieca niemożna zataić ze w Administracji dochodów Miasta Stołecznego niezawzię-
wamiarkowanie i oszczędność przewodniczący - Już w roku 1819 pod dniem 4 Grud. J. X. Namiestnik polecił Komisji Rząd. Spraw Wewnętrznych i Policji, aby koszt na Administracyę Urzędu Muncypalnego z Stolicy był z mniejszości, lecz do-
tey Epoki szedł on co raz w Latach mierzony progresywnie, wyrey aż do Summy 443,112 złp. kiedy w Roku 1820 wynosił jeszcze 312,210 złp. a za tem na rok 1823 więcej o Summę 170,806 podany. Niemniejsze podziwienie sprawia roz-
trzesienie, dochodu z Mostu, pociągnięto na Etacie z R. 1823 dochód 271,599, wydatek na Administracyę utrzymania tegoż wynosi złp. 211,599 gr. 20 tak że tylko 60000 złp. czystego, dochodu znajduje się: w kosztach na Administracyę Mostu Zamieszony Prezydentowi Miasta Wierawy, do datku do Pensyi wynosi 5000 złp. bierze zatem Prezydent Miasta ogółem na rok złp. 25000. prócz mieszka-
nia swiatta i Opatu - Dochód komornego z Domów Miejskich na rok 1823, wynosił Summę złm 35146, jest on zapewne tak dobry ze procentami od Sum-
my, szacunkowej na postawienie tych gmachów, wytorzonej nie odpowiada -
W Roku 1820 w wydatku zamieszono na bruk i rozpoczęte fabryki w Sta-
rywile Summę złm 711,392 gr. 8 1/2, ten gmach jest wiadomo, w odebranym
przeznaczeniu, przerobienia go na Teatr i bez niepochlania Kapitałów -
Zte zatem wyrackowanie, projektów niepowinno ściągnać waszą uwagę.
w kraju

W kraju jak naszym, ubogim w rapawy gotowizny — oszczędność głównym, w wydatkach powinno być prawidłem, Ordo ab in partibus, a wygodę potrzebę i porządkowi pierwszeństwo, dawać powinny, Wystawienie większej liczby koszar zapewniające wygodne pomieszczenie Wojska, byłoby nastosowniejszym tych ogólnych wydatków przedmiotem, odpowiadałoby zarazem, potrzebie najpiękniejszego Miasta, uwolnienia Domów od kwaterunku, a do ordo ab in partibus połączonej z prawdziwą użytecznością, niemniejby się przyczyniły. Stwierne zatem J. S. Namias pod dniem 4 Grud. 1819 dane przepisy, oszczędności w opłacie Urzędu Muncypalnego niepowinno być zniknąć wryskiem Administracyjnym wladzom z Komisji —

Dochody Miasta Warszawy świąty mają, z wiązek z wydatkami Budżetu pod Tytułem Indemnizacji złp. 500,000

za Szyunki — — — — — zł 326,981

Na Policję — — — — — zł 150,000

Na wsparcie budujących się zł 312,000

w Ogółe „ „ „ „ zł 1,618,981.

Z tego się okazuje iż pod rozmaitemi Tytułami wypłacone Summy Miasta Warszawa równicę się kosztom utrzymaniu Calej Administracji w kraju 1,664,500 kosztującej Wstanie, w jakim się znajdujemy, przy Istniejącej potrzebie, zaprowadzenia Oszczędności, zwrócić należy niezbędnie uwagę uwagę — na podniesienie niektórych dochodów Miasta Warszawy, przez zaprowadzenie oszczędności tudzież utworzenie Skarbowi przez zmniejszenie, wypłaconey Indemnizacji — Istotki dochody Mostu dawniej wdzierżawione zawsze 100,000 Czystey Intryaty przynosiły — Teraz gdy i w Linie Most niebywa rozbiarany, dochód ten do 150,000 podnieść by się mógł. Korzystna więc by było aby dochody Mostu wdzierżawie wypuszczone zostały, Ponieważ Indemnizacje za Kosztem, stanowią własność Miasta przez Skarb pereypowane, Te Summy 500,000 złp. i na dalsi Skarb, wypłacone by powinien — Lecz Summy na wsparcie nowo budujących się i Policji 492,000 wynoszące od R. 1826 już na Budżecie, z nacypowaci się niepowinny i te dwa Tytuły zaspokojonemi być mogą, w należeniu Oszczędności w wydatkach Miasta Warszawy i Summy nad Etat tegoż Miasta porostających a także na budowle przeznaczonych — Co do Summy 326,981 złp. jako wynagrodzenie za Szyunki płaconey, gdyby Summa ta tymczasowo tylko dla Miasta na zasilek officarowana Pałkowicie dochodem kraju stać się nie mogła Zmniejszenie iadno

Tę, w teraźniejszych Okolicznościach mogłoby być Skarbowi przytężnem bez żadnego uszczerbku dla Miasta - Co do kwaterunku, przez wydane przepisy ustano-
 wione prawidła do równego, ponowienia tego niedrawnego Cezaru do którego
 wszyscy z Miasta ciągnący Łyżki mieszkańcy Stolicy proporcjonalnie przez
 Składkę pieniężną, pociągnięni być mają - Dzielę to za pośrednictwem
 Rady Wojewódzkiej wykonano - Zyczenie jest Komisji: nim natrafie
 będzie można, na środki, któreby do kraju zastosowane być mogły -
 Aby w Miastach Wojewódzkich gdzie Cezar kwaterunku dotykać mogły być
 nastawiane

Towarzystwo Ogniowe

Komisja wasze tem bardziej się nad tym wydziałem zastanawiała ze
 polepszenie prawa o podpalaczach które Rząd wraz z Izbański Sejmowemi za
 potrzebne sądził, a zwłaszcza Systemat kredytowy na tymże Sejmie uchwalony
 "nader wielką ma, z nim styczność", - Pomysłowość Towarzystwa Ogniowego
 miejskiego najlepsza, się zdawała wiaroświeca przyczyną dla której Towa-
 rzystwo Ogniowe Wicyskie nie jest w podobnym stanie - Sądzimy bowiem
 Komisja wasze ze zarząd mierzzenia Towarzystwa Ogniowego Wicyskiego
 nie pochodzi jedynie ze zbyt wielkiej liczby podpalaczy, jak twierdzi
 Rapport Rady Stanu i oderwa Kom. R. Sp. W. i P. 28 Lutego 1825 ale ze się
 znajduje, po większej części w samych zawadach tego Stowarzyszenia -
 Zdawało się Komisjom Waszym ze najlepszym sposobem nadania Towarzystwa
 Ogniowemu Wicyskiemu tego bytu w jakim się znajduje Towarzystwo
 Miejskie było by - 1° Urządzenie Towarzystwa Ogniowego wicyskiego
 zupełnie niepodległem Radowi w podobnym sposobie jak Systemat kredyto-
 wy, a jeżeliby to nie mogło być całkowicie zrobionem żeby przynajmniej od
 osobnie, Dyrekcya Towarzystwa Ogniowego od wszelkich wpływów innych
 Administracyi, robiąc z tejże Dyrekcji oddzielny Wydział przy, Kom. R. i W. P.
 2. Zeby ustanowić pewną, i niezmienną Opłatę, od Taxy Budynków wicyskich
 stosownie do tego jak mniej lub więcej przypadków pożaru podlegać mogą
 według ich budowy Taxa właściciela, byle oczywiście niezbyt wielką niepotrze-
 bowatąby kontroli, a ostrzegającą dla Obywateli kosztowne z iardy Budo-
 wniczych Zalecone przez Reskrypt Kom. S. W. P. pod 3 Lipca 1824 niestosowane do
 zasaad

Zasad dobrowolnego stowarzyszenia mogły by być odwołane —

3. Wypadło by upraszać Najjaśniejszego Pana — aby stowarzyszeni włośnie w momencie kiedy nieszczęście największe ich dotknęło byli uwolnionemi od Opłaty Składek wrzeczach tyjących się Towarzystwa Ogniwego.

4. Zeby Eżekutne od oporniciących się w opłacie Składek do Kasy Towarzystwa Ogniwego, na korzyść jego, a nie do Skarbu wnoszone było.

5. Zeby nikt nie mógł się powazyć rozrządzać Funduszami do Tow. Og. należącemi lub wyporządkować ich bez poprzedniego a najpubliczniejszego Interesowanych Stron uwiadomienia —

6. Zeby mogła być ze Strony Kontrybuentów iakas Rada, która by Czuwała nad Działaniem Dyrekcji Towarzystwa Ogniwego, również zeby w każdym Woiewodztwie Rada Woiewodzka z Towarzystwami i wyznaczony na to przez Radę miał nadzor nad postępowaniem Władz Administracyjnych wrzeczach tyjących się Towarzystwa Ogniwego.

7. Smutny i Opłakany Stan stowarzyszonych, w Towarzystwie Ogniwym zachowczonym 1816 R. Tyć się może zeby długie żnięto a tylu biednym i nieszczęśliwym się należące, iako dług narodowy przy formacji wiezystej Długie Narodowe przyjęte były. Co tem sprawiedliwsze się zdaje, że gdy Rząd dotąd sam Administrował Towarzystwem Ogniwem, powinien sam za te w tej Administracji, wynikłe skutki odpowiadać —

Zgoda Komisysze wasze sądzę że wypadłoby prosić Najjaśniejszego Pana zeby Łaskawie wyznaczyć Karad Szerególną Komisyszą do urządzenie tego zarządku warnego, z towarzystwami które będąc własnością tylu partykularnych szerególnych Opiekci od Rządu wymaga dla wzbudzenia ufności nowo stowarzyszac się mającym i zapewnienia im stowarzyszonym że wypłata ich należyci nierawodnie bez żadnego utrudzenia dochodzie ich będzie —

Kunszt Fabryki

Świetny postęp Fabryki i Rękodzielni Kraiowych w taki krótkim czasie zadzi-
wiająca bierze postać. Próby wyrobów równają się zagranicznym Dobrodziej-
stwo to winniśmy Opiece Najjasniejszego Pana i chętnemu Czynnemu Rządu
uzyskane ze Skarbu publicznego Forsussa iu Tacrynaię wracają do swego
Zrodła i co rocznie progressive wzrost ten zwiększa się. Przez Ciąg Cetero-
setni to jest do końca roku 1823. zaliczone było dwa milliony te iu pra-
wie w 1/3 części zwracają się Wybory wetnicane przekonują, o tej dobroci
Sukna Merynosy Czerkasy i t. p. w wysokiej dobroci gatunkach Skana -
Zycze by należało aby dla podniesienia Fabryk Merynosów Czerkasów i t. p.
użyte były też same środki które do wzniesienia Fabryk Sukniennych tak
czynnie dopomogły. Komisarzy waskich jest Zyczeniem aby wszelkim
Fabrykom i wyrobom z produkcji krajowych ogólnie więcej dać sposobów
prosperowania. Komisarze waskie sądzą, że Właściciele Ziemi, którzy tak
zakończili się przyłożyli do podniesienia niektórych Osad fabrycznych
powinni być przedstawieni do Nagród honorowych, które staną się dla
Innych powodem zachęcania gdy wyraz iż troskliwość Rządu nie tylko
Urządników do tego Zarządku powołuje

HANDEL

Zawarte swierze układy handlowe z Prusami stały się prawdziwym Dobro-
dziejstwem dla Polników - Lecz pomimo tego że smutkiem wyznać należy
iż wyjawione w Raporcie. Rady Stanu Uwagi nad Skandlem wystawiciele
rzetelny tego Obraz Istotnie tylko Skandel Drzewa i Skandel z Rosyją są jedyną
Zrodła które orywiście Cyrkulacya, Przyjęty i u nas od lat dwóch systemat
prohibicyjny niemore być dla ogółu kraju korzystnym, Wprawdzie użytym
bydł musieli iakło prawo odwetu - wprawdzie dobroczynne swe skutki na
niektóre gatunki przemysłu rozciąga - lecz z drugiej strony dotkliwie wany ogółowi
zadaje - Tamowanie nieograniczonej Zamiennosci plodów Zmusza zagranicz-
nych do opierania swych Spekulacyj w Innych Strefach, gdzie odbywają się
własnych plodów z neyduia, - Tereli więc systemat prohibicyjny najpomyślniej
działa

dziata na wzrost Fabryk, odwrotu skutki sprawaie w rolnictwie, Discento
iaki ptacie musimy za Weale na Paryz i Londyn, niezaprzeckenie dowodzą iż
nimo Systematu prohibicyjnego Billains handlu nie jest dla nas korzystnym -
Stopniowe odstępowania od Systematu prohibicyjnego przez zawieranie nowych
Układów z innymi mocarstwami stają się niezbędnem -
Oprócz ogólney zapory która handel jest scisniony systemem prohibicyjnym
i handel wewnętrzny doznaie tamowania przez urządzenie konsumpcyjne i zbytne
Ostrożności wymagane dla zabezpieczenia się od Defraudacyi - Niemato za trwo
zeni jesteśmy nabeczaniami fabrykantów Sukiem Ciagle rządzących zakazu wy-
prowadzania wetny krajowej Upraszac wypada najpokorniej Naj. Pana aby nie
stylko, istniejące w tej chwili dozwoleńie wyprzedzania wetny nie było Ograniczone
Lecz nadto aby można Frymij Ceyli nagrody wynacrac za wyprzedzenie za granicę
pięknych gatunków wetny co by bardziej jeszcze zachęcało Właścicieli do ho-
dowania Merynosow. Systemat prohibicyi, tak szkodliwie działa na moralność
Ludu, że Defraudacya i kradzież stają się Obiektem Spekulacyi, Wykara nie będzie
nizey do iakiego Stopnia, więzieni są kasetnione z powodu tego - Lecz Nleż nad-
użyć obok tego, Codziennie się wydarza - Potrzeba strzezenia, czyli zagraniczne
Towary nie są tajemnie ukrywane, Miejskannych Rewirji wymaga, a te
Crasem są powodem do Madaryi iak to powrzechnie wiadomy wypadek
Birubauma przekonywa

Budowa Drogy Ich utrzymanie

Zaprowadzona Dyrekcyja Drogy nader wielka wygode i ozdobe kraju przynosi
Szarwarki i Opłaty Szarwarkowe w latach poprzednich trwonione bez wskazan
Ich uzytku w latach Cterych resztych / bo tylko ten przedmiot po koniec 1824
rapportem jest Obiety / iak uzyte zostaly Komisysse wasze wskazuje -
Fundusze skladaly się = A) z Summy ogolney przez lat Ctery opłaty Szar-
warkowej 20 9, 559, 150.
B. z opłat trzech letnich drogowego 362, 142
w latach Cterech przychod w Ogole 9, 921, 298.

z tego kosztu Administracyi przez Lat Cztery w summie 1,169 704.

Czyli jedna dziesiąta Cześć funduszu na Administracyę rozchodzi się — Zławato się Komisjom waszym potrzebna do zrobienia uwagi, że Admi-
nistracya jest zbyt kosztowna, znalazła bowiem Etat przechodzący daleko
w porównaniu z innymi w kraju Materyałami — Przy takim rozchodzie
skiwie się nie potrzeba że Dyrekcyę drogę uznaje potrzebę podwyższenia
Opłaty Szarwarkowej, tytu więcej iż chce przenieść do pozney potom-
ności stawę Imion, którym kraj ten Instytucyę zdacie się być winien

+ wykreślono

Cześć tych dochodów, poświęca na pomniki Medalie do 90,000 kosztował mały
Komisjom waszym zdawato się z względu na stan kraju przedstawić te wysokie
nakłady Celem zjednania nie tylko onych z mnieyszenia, lecz aby i liczba dozoru,
wiązanych do połowy zredukowaną została, a to w miarę zrobionych dróg — W raporcie
Rady stanu widzieć można obmyślenie lokalu na pomieszczenie Dyrekcyi istotnie
zakupione Dom za złotych Polskich — 195 000
Przerobienie Onego kosztowało — 105 000
W Ogółe — 300 000.

W Rapporcie powiedziano jest, że kosztu Budowy jednej mili drogi bitej
wynosily dotychczas 180,000 zł przenosi te koszty winnych Kraiach tożne tem
więcej że i tanosc produktów a nas winnym jest stanowku, i przy drogach
tyle materyałow zgromadzonych jak byto — Kosztu utrzymania jednej
mili bitej 11000 wynoszą. Zyczeniem byłoby aby z własnych opłat drogowych
droga utrzymana być mogła — Wszakże w krajach innych iższe dochody Czysty
przynoszą — Niemoga także przemilczec Komisje Wasze uwagi swoje nad
opłatę drogową, i tak wstąpienie uwolnieni są z Woli Najjasniejszego
Pana od ciężaru tego, lecz w istocie zarówno z innymi opłatami, trudne bowiem
rozroznienie ich produktu własnego Ziemi a nie z handlu pochodzącego jest
powodem że poborcy opłaty wymagają, udowodnienia zaświadczeniami których
władze inaczej jak na Papiernie słupowym udzielać by nie mogły
Zamiana Szarwarku na Opłatę pieniężną Dekretem Najjasniejszego Pana
z dnia 29 Sierpnia 1820, r. ustanowiona była skutkiem zyczenia kraju —
W dopełnieniu atoli Art 5 Dekretu Najjasniejszego Pana z dnia 29 Sierp 1820 r.
który brami wstowach " Gminy Obowiązane są utrzymywać w dobrym stanie
Kie

Nie dalej jak w obrębie jednej mili i niemniej, i tak po dwa dni x dymu drogi
miejsce inne jak trakty bite, - Niektóre Władze Administracyjne znalazły
powód do Arbitralnego działania - Swieró w pamięci mają mieszkańcy
Województw Lubelskiego, Augustowskiego, Kieliskiego, spędzanie fur exsto o mil
6te i więcej, usz więc nie dni dwa x dymu lecz po 6te po 8te - Upominali się
Współobywatele wasi o tak krzyżującą niesprawiedliwość i praw krajowych gwałcenie.
Kommissya Lubelska złożyła się upowarnieniem i poleceniem przez Radę Sekre-
tarza Stanu pod dniem 25 Września 1824 wydanym, I tak Szarwark i opłaconym
i wyrobionym zostat - Dodac tu winny Kommissye Wasze, iż exsto się zdarzało
ze prostowanie dróg obocznych a tym sposobem, prócz pól nawet domów rozbie-
ranie wycinanie Lasów do trzech razy w jednym miejscu dopetnianym bywało
liczne tego przykłady w Województwie Mazowieckim i innych -
Pod pozorem budowania mostów bez względu na zniszczenie majątku Lasów,
beny, iako to w Powiecie Sochaczewskim, mianowicie miejsce miało, gdzie
przytym przedmiot Execucya Sresnastu żołnierzy był wspieranym - Pochob do tego
dale, usyteczne z innej strony) Postanowienie Rzęca Namiestnika Królewskiego
z dnia 3 Kwieta 1819 którym uchybiający terminu paletem Szarwarku do odrobienia
narnaczonego, wskazany jest na zapłacenie podwojney za robotę ceny - Tu uw różne
są sposoby podchwytyszenia kontrybuenta, a przykłady skazały iż niewypaletowany
Szarwark na opłatę podwojną, wskazany zostat z dołączeniem Sentencyi, że Gmina
powinna się była o Palet dopomnieć - Także niedola kraj dotykająca przed Laszkawym
okiem Najjasniejszego Pana ukryta, bydl niepowinna imiata więc radac more my
Jego Opieki - Najlepszy z królów niedopuścił Stugom swoim krzywd podobnych
wiernym swym poddanym Czynienia - Kommissye Wasze zatworzone zostaty
wyrazami W Ministra Spraw Wewnętrznych w mowie wytkniętemi, iż szukać należy
nowych sposobów zawitku na koszt utrzymywania dróg bitych - Zaniesć należy do pod-
nuszka Tronu J.C.K.M^{ci} prozbe, z wykazaniem ze dotychczasowe opłaty Rolnictwa ostatni Cias-
niowaz, że o ich zmniejszeniu należy myśleć - Podwyższenie więc czeły opłaty Drogowe
Czeły Szarwarku, byto by rzecze, szkodliwą i iedyne Fundusz o którym mowa z należon
bydl more wasierednosci kosztów projektowych do utrzymania dróg -

Mostowe i Grobelne

33

Opłaty Mostowego i Grobelnego w kraju naszym za szczególnemi przywilejami pobieranemi były. Przywileje te od byłych Prądów Polskiego, Austriackiego, Pruskiego i Sądow Warszawskiego, wydawane, nie wszędzie gruntowane na zasadach sprawiedliwości były się skaraty, dla tego też Prąd dzisiejszy zapobiegając nadużyciem szkodliwym dla handlu, nakazał legitymacyę praw do poboru stuzących, a razem postanowieniem C. K. z dnia 5 Sierpnia 1817 wydał przepisy podług których dawane przywileje potwierdzone i nowe udzielanemi być mogły. Skutek okazał się nie zawsze najlepszy zamiar Celi swojego osiąga, i tak dzisiejszy zamiar redukcji w kraju pomienionych opłat, takowe o wielką liczbę powiększanemi zostały dawne przywileje przy potwierdzeniu tym jeszcze, zyskowniejszemi się stały, albowiem poprzednia opłata tylko do handlowych, gdy teraz ogólnie, rozciągnięta, została. Nie mały z tego ucisk dla Włościanina. Postanowienie wyżej raczone wyraźnie przepisuje bezcenie na Mosty, Groble, które stuzą do utrzymania stawów, Młynów. Dozwala tylko opłaty z Mostów, które stuzą do wygody handlu i znacznych wyciągów przez Włościaninów, i tego własnym kosztem w dobrym stanie ciągle utrzymywanych. Lecz postanowienie te w Execucyi swej inny obrót wzięło w wielu miejscach, odstąpiono od przepisów, podług których używać mostów miało być wzięte, za zasadę, w innych miejscach pomnożono, w wielokim spekulacyjnym mosty, przy Młynach do Opłat pobierania przypuszczono. Nareszcie z pomocą Szarwarków z Okolicy wprowadzonych naprawy Grobel i Mostów sporządzało. Zbyt nie byłoby tu cytować mnóstwo Przykładów, iedne tylko bliżej Stolicy będące wspomnieć się godzi. Przy młynie Kobylak w Dobrach Kobylka i przy Młynie Dobralh Braszewo obadwa Mosty na Frakcie będące a z których opłata bardzo swobodnie zaprowadzona, została. Pod wsią Kraszewem w Województwie Mazowieckim uchylony został pobór Mostowego w roku 1820, lecz gdy z widoków spekulacyjnych wypadło i przepisom zaciążyć Alexyńce i pobór Opłaty przywrócić dołożono ieden mostek, więcej przy Młynie i Groblu Szarwarkiem poprawiono. Niepomogło Rady Wojewódzkiej przedstawienie, tego nadużycia, w r. 1822^m, opłata na nową zaprowadzona została.

W przypadku

W przypadku tym jest jeszcze jedna szczególność ze względu miejscową czyli Cierpienie niesprawiedliwości przy przewrocie Osoby która nadurzy nie toleruje Jurek ze Stupem i Szlaban z drogi usunęta —

Nie mogły Komisye Wawre przemilcze tych nadurzy, mieszkanicy nadto są nimi ucisnieni aby głos prawdy zaniem przemówić nie miały

Gornictwo

Zarząd wydziału tego przeszedł z Komisji Prze: S. W. do Kom: Prze: Przychodów i Skarbu, która wszelkich Komisji Sejmowej Objaśnień udzieliła. Dziś tak warne jak Gornictwo, powinno było rozwijać się w skutek planu ogólnego. Zapasy Rząd poprzedzić winny były budowę zakładów hutniczych, bo by niewynikaty straty ogromnego zakładu budowli które nieczynnymi czasem dla braku zapasów zostają. Ekspozycja skarb na Opole daremna. — Indywiduów za laty Rok lub w stosunku Czasowej potrzeby na wyższą płacę. Niezastosowanie siły wołosy i zapasów palnych pomnożyły jeszcze dysharmonię —

Zakłady Gornicze

Zakłady Gornicze, najprzód Czynić by wypadato takie, które są w kraju naszym najbardziej potrzebne i korzystne. Niech by pierwsze miejsce u nich zajął produkt „cya Żelaza w wielkich masach — wyroby Żelazne Kos, Szpów Siekier pod Nożyce winny by przedewszystkim zasturyc na uwagę Rządu — lecz w wielkich ilościach fabrykowane, tak aby na potrzebę kraju wystarczały, i przy równej dobroci z Żelaza nicznemi jeszcze taniej przychodziły — dotychczasowe bowiem wyroby po ścisłym Obrachnunku nie przynoszą Żytku Rządowi, dla małej reprodukcji i niezysednego udoskonalenia Fabryk. Projektowane zakłady Fabryk żelaznych w Kurnowie i Rudzie, trzeba by zastosować ściśle, do dostatku Lasów, rud i siły wołosy —

W wyrachowaniu tem wielka, polecieć by wypadato skrupulatność, w tym bowiem wydziale rachuby gdy już tyle razy okazywały się mylne dane, powód Ostrożności —

34

Dąbrowa, będąca dziś rzadkim w świecie zakładem Żytkowym, ma, co na Około
mił kilka nieprzebranej ilości rudy i węgla kamiennego, naywiększy dochód w całym
Górnictwie i co rok zwiększający się, przynosząc powinien naywiększą, ściągając na
siebie uwagę bo wtem punkcie pomnożenie dochodów o kilka razy więcej iak gdzieś
mieć może miejsce) - Lecz do tego zakład do wynalezienia polkadów węgla
takiego który by był zdalny do Pielow, a który ius w Strzyżeniach i Będzinie
pokazał się, jest potrzebny. dobrze by było tu Ogromne Maszyny zelara surowego
fabrykować bez straty Lasów a do Kunowa i innych rozwinąć go do fryzowania
gdzie tym sposobem Zelara naytaczniej wypadnie, Sprzedaw Cynku z wielkim
zyskiem dla Speculantów wskutek niemała usprawiedliwić się jedynie dotąd
stawata potrzeba, gwałtowna, górnictwa Zawitku wgotowiznie, na dal iadnie
aby podobny Straty niebyło, utrzymywanie korespondencyi handlowej Konie
nie potrzebne w celu wiadomości o Cenie tego produktu - Brak gotowizny
zrzucił w niektórych Dozorstwach potrzebę zapłacenia robotników wyrobkami
które ze strata, przez tych ze Zydem Speculantem sprzedawane były, musiały
a ci niską Ceną nabywszy, porobywając zarobkiem za niższą Cenę, od fabrycanej
stali się dyskredytu fabrykom powodem - Żytek naywiększy przynosi dochód
i prędko wytorony zwraca Kapitał z wielkimi procentami - miliony przeto wskar
bie bieżące, na ten przedmiot użyte być mogły forszu rownie potrzebny dla
szukania galmamu, którego wielka w tej Okolicy obfitość - Lecz niemały gdy
by nawet naywiększe Zyski czynić miało, naruszać Cudzej własności, a prae
niemałozato zabierać na Skarb galmamu w realnościach miejskich, stowicie, jego
dochód miał na Ich ulepszenie - Niedozwolono teraz swieru znalezionego
wgruntach Miejskich mieszczanom Surfować ani wydobywać galmamu
uważając Ich za posiadających Dominium utile, i stosując tu Konstytucje
Polskie gdzie ius Prawo Macymiliana dla znajdywania się galmamu
w Części Kraju niegdys - przez Prusę nadzornym zastosowane być nie mogło -
Nierwarano na Konstytucya, terazniejszą zabezpieczającą ogólnie własność
wziemi i na powierzchni - uważano iak by za Czynszowników Obywateli Miast
nawet tych co Czynszu nie płać - Inne zakłady hutnicze udoskonalić by wypa
dało, i raczej tam zakładać gdzie obfitość wody i opał odpowiedzić by zamiarowi mogło -

Majątek Górniczy.

Powinien odpowiadać forsusowi - forsus uwarany liczony nieskrępowanie
szczególniej dla nisko rachowanego opatu i niepoliczenia procenta a wykar mająt-
ku, za ogólny, do którego policzono wszelki nakład na srebro, reparacye budowli a
nawet to co jest skutkiem nieprzerowności drogo opuszczanych z zagranicy urzęd-
ników, iako to; zrobienie Piowu w Białogonie i Zasypanie tego, dla niepostawienia
Upustu i. t. d. Nie ogólny wykar ale Inwentar i Oszacowanie wszytkiego
uczłowodnic Majątek potrafi —

Poszukiwanie Soli

Jest dziełem chwalebny, a wydatki na ten przedmiot Łozone godne Prądu
Opiekunierzego - Gdy by uwitowania w tym względzie Opatrzność uwienicyła
skutkiem pomysłnym postawiła by Prąd w możności zniżenia Ceny tego
niezbędnego przedmiotu do Życia Ludzi —

Szkola Górnicza

Zaprowadzenie Szkoły Górniczej policzyci należy za najwazniejszą korzyść
iako Szkoła z górnictwa odniosła już wysiłek nie mało z Księstwa Modriexy od-
znaczącej się w Górnictwie potrzebnymi talentami — Takżad Szkoły górniczej
Oswobodzi nas wkrótce z potrzeby sprowadzania z zagranicy Górników w któ-
rych i przy największych nakładach nieceloturny wzbudziły przychylności
do kraju iako jest Polakom wstąpiwą i użeli w Górnictwie nie wszytkie
uwitowania z samego z gorliwością o dobro kraju JM. Ministra Staszica
porządany skutkiem, uwienione zostały dla braku nakładów dostatecznych,
zawiedzionej Nadziei, w talentach z zagranicy sprowadzonych, i innych rozlicznych
przyczyn, zaprowadzenie Szkoły Górniczej warne, Jemu iedne wdzięczność, w po-
ziomków, bo ta niewyrachowane na kraj sprowadzi Korzyści — na wyższe idnak
Uczniów udoskonalenie przy zagranicznych Uniwersytetach i Takżadach
Górnicych wydatku średnie niewypaada —

Tantjemy

35

Czyli dodatkowe wynagrodzenie Urzędników wyższych Górnictwa / wyjąwszy
wycobywających / mogło by być potrzebne przy małej tych se zapłacie, lecz gdy
doświadczenie nauczyło, że nadwyżka i w Tantjem wyrachowania wkradły się
do tego będąc przekonani, że i tak Górnicy i Urzędnicy zawsze są płatni
przy tych tak Ciężkich Czasach iestemmy że uwinieniem Tantjem.

Dobra Górnicze

Uposażenie Górnictwa. Dobrymi Ziemiakami uważamy za jedną zgotowanych przy
przyni małego tego postępu, uposażenie to Zmianito powołanie Górnictwa a Sessye
Ich stały się więcej Ekonomicznymi niż Górnictwami, zabierają bowiem najwięcej
Czasu kontraktty z Dzierżawcami, rachunki, stawianie budowli Ekonomicznych
Kuczem, Browarów, i t d, a przez to zaniedbane być musiały gotowe przed-
mioty - przekraczający dochód niewystykwat regularnie od Dzierżawców i stosownie
do spadnięcia Ziemiopłodów, zmniejszył się, chociaż w Etacie na Górnictwo
liczona była Summa iednostajna, Zdeaniem przeto Komisji jest aby
Górnictwo w gotowiznie dochod pobierało. Dobra zaś i lasy aby pod zarząd
Komisji Rządowej przeszły przez co zmniejszy się koszt na utrzymanie
Urzędników Górnico Administracyjnych, wraz z powiększeniem się konsumpcy
zastąpi Ubytek dochodów pierwiaszkowo przez Skarb tych Dobra likwidowanych
Nadto wyrachować doskonałej będzie można Czysty dochód z Górnictwa gdy
drzewo konsumowane przez Górnictwo zgotowizny pobieranej Ceny, stosownej
lesnej zapłacone będzie - Nadmienić tu i to można, iż urządzenie Lasów
Górnich na stuzną, pochwałę zastuguie

Nakład

Na Górnictwo Ciagle iak dotąd Corocznie winien być iestere uskuteczniamy bo
ten po wystawieniu i wydoskonaleniu koniecznych iestere budowli
i Maszyn, w Czasie późniejszym dopiero przyniesie znaczny dochód
Umieszczenie zaś dochodu z Górnictwa w rachunkach Skarbowych równa
się zawsze rozchodowi i ella rachunkowości tylko potrzebne
Dochód zaś z Lasów Zamyka się w Skarbie na Górnictwo przekraczający

Wydział Policji

Bezpieczeństwo Publiczne

Zaostrzenie i ściśle wykonanie przepisów względem rewiaderek wiele się przyczyniło do zmniejszenia włoceżów, Instytucja Landarmów, mogła by niebawem całkiem kraj od nich uwolnić, gdyby ta więcej do tego przedmiotu niżeli do ściągania Exekutnego i mniej przytecznych postug używana, była — Zdaniem jest Komisji aby tak re i wryscy Arsztańcy przez Landarmów transportowanymi byli nie tak iak dotąd przez Gminy, co małyk jest dla nich ciężarem, lecz procz tego nie pewna Cyjni dostawę tychre

Cygany

Urządzenie tyżące się Czeladzi Sturzących i Wyrobników na pochwałę zastugują, Nie ma, jest iednak kłeska, od lat kilku dla kraju mnstwo Cyganow Ktorzy w Bandach po kilkadziesiąt Osób ze Paszportami Komisji Wądrze wędrując na Osady wiejskie napsadają, i rozliczne kradzieże popełniają, Użycie Landarmeryji dla mienią Oku ich i zmuszania ich do Osiedlenia, lub użycia do Górnictwa bytoby wstawicznym gójz teraz Chodząc po kraju bez zarobku i statego sposobu do Życia same, Nędra, do popełnienia wytypków są z nagleri

Żydzi

Lud Starozakonny na szerególniejsze, Rządu uważa zastugują, Dornat od lat kilku znacznego upadku — Systemat Prohibicyi, odiał sposobność handlu a zalkary Sajnhowania po wsiach zwykły Uborzym zarobek — Niedozwolenie mieszkania w Obrębie 3te mil od granicy Lmowito znaczną część ludności do Opuszczenia sieczib. Tereli, z iednej strony odcygniemy Ludowi temu wszelkie sposoby eloty cherasowe utrzymywania się nie podobna jest ich „zostawić bez możności zatrudnienia — Ulegli oni procz tego opstacie osobistej za pozwolenie Podziennego przebywania w Warszawie — Tu opstata ornacrona Cecha, Fiskalności w Teoryi usprawiedliwić się nie daie tamnie bowiem pierwszą gwarancją wolności dysponowania swą Osobą — Lecz trudno Komisjiom wsrzym wtey mieme inne zaradure podać wrodki iak te aby Przesławna Trba raczyła upraszać N. Pana by polecił Radzie Stanu utworzenie ogólnego urzędzenia Ludu Starozakonnego w Włotrem by

by nieprzypomniano Zmieszenia Opłat Osobistych i utatwienia Starozałonnym
Owiadania w Dobrach narodowych tudzież utatwienia Im przysięcia na Wiary
Chrześcićciwską.

Policya Tajna

Wspśród Czynności mających na Celu zabezpieczenie Towarzystwa
uznawamy Czasem władze potrzebę okrywania działań swych tajemnicę
Polacy których otwartość i szczerość czasem zamienia się w nieroz-
tropność mniej od innych Narodów znajdują się w potrzebie aby każda
Ich Czynność skrycie śledzoną była Przywiązanie Ich do Kraju wduż
czność dla Wspaniałomyślnego Monarchy który z posród Inuzów wy-
dobył był nasz Polityczny są az nadto wielką Ręką i miłą spokojności
Policya więc tajna to tylko skutki przynieść może iż z wolna na
Demoralizacyę wszystkich Kaprawadza - Zmieszenie tej kosztowney Poli-
cyi, zmniejszycie by wydatki Kraiowe i uwolodzitoby Mieszkaniec od
tej nieufności, która teraz zaszkodziła zostata w porzyciu Domowem
z Teoryi i doświadczenia okazuje się iż Policya tajna dla wykazywania
swey przydatności, fałszywe doniesienia za prawdziwe podaje i zamiast
porzyciu wblęd tylko wprowadza i używający Policyi tajney, wielkiej
wagi do tej doniesień przywiązują niemożę, bo iak można szanować tył
który przez sam Czyn się upodkują —

Najgłówniejszym Celem Policyi tajney, jest poznanie sposobu myślenia
posiedynących Osob Dania zupełney wolności mówienia i pisania, pewniey
do tego celu doprowadzi gdyż policya tajna gdy raz odkryta, zostanie
iż tej kardy się wystrzeżę, tam zaś gdzie tolerowana jest wolność zdań
niekt się z niemi nieukrywa, i mimowolnie na jaw swój sposób myślenia
wydaje

Szpital

O Szpitalach w Ogólności ta Komisyaom naszym nasuwa się uwaga
iż te przez Powiększone, w stolicy Ludności i Nędzę dla szczupłości nie są
dostatecznymi do przyjęcia tylu Nieszczęśliwych którym dla braku miejsca
do pomieszczenia odmauwianym być musi niekiedy przytutek, we wszyt-
kich Szpitalach przez Cwanyjelickiego jest za wiele chorych ztąd niezdrowe
powietrze

powietrze, i koniecznie większa stąd śmiertelność - Szpital Dzieci, Hla Texas pra-
wie o trzecią część powiększony zostanie i spodziewać się należy iż przynowce
Jego urządzenie "Śmiertelność" znacznie się pomniejszy.

Zdaniem jest Komisji aby także zaprowadzony był Instytut Macierzystwa
Brak Mamok przyczyną jest znacznej śmiertelności niemowląt, z których
najwięcej przed rozbiorem na wieś w Szpitalu umiera -

Idyby zaprowadzone Parowe Kuchnie, ogrzanie Soli mniej kosztownym
sposobem, iak przez piece miedziane i znacznie pomniejszy wydatek a powie-
rzyć nakład na wychowanie niemowląt, przez podniesienie płacy Mamkom

a przez to chce do udawania się do Instytutu tudzież powiększenie Kapłaty-
ella tych które biorą Dzieci na wychowanie. Instytut Sgo Karimienna jest

w stosunku płaci dzieci za szeptu - Zdrowie Jego potoremie i dobre utrzymanie
Dzieci tak ma dobry wpływ że w r. 1820 z 278 dzieci żadne nieumarto -

największa śmiertelność w Ostetnich Cz. trzech latach pięciu nieprzełowi -

2 Szpital Sgo Ducha jest bardzo w złym potoremie - Wielka wilgoć i
ścisnie powietrze przyczyniają się do większej śmiertelności iaku Rocha

1 Szpital Sgo Roche jest dobrze urządony i śmiertelność mniejsza iak u Dzie-
ciątka Texas. Szpital Braci nieosiadła teraz powiększony, dobrze jest

urządzonym - Leż obawiać się potrzeba, aby ten prawdziwie użyteczny
Zakon nieupadł, Zyczeniem jest Komisji aby był wyiszek dla tego

Zakonu, od przepisów dla wszystkich Klasztorów względem przyjmowania do
Nowiciatu - Szpital Sgo Lazara mimo tego że jest powiększonym i szere jest

za szeptu w stosunku Chorzych którzy się tam znajdują, w ciągu 1823 -
było w tymże 3000 Chorzych - Szpital Ewangelicki jest w złym wotaj

Stolicy. Stosowna liczba Chorzych do Lokalu zdrowe Jego potoremie, dobre ura-
dzenie tyle skutkują że w tym Szpitalu jest najmniejsza śmiertelność -

Szpital Moyseszowego wyznania, jest dobrze urządony i śmiertelność niewielka

Dozor nad Szpitalami wiele Kontrybuuje do ich polepszenia Wszędzie Czystość
i porządek, o ile pozwala Lokal, który prócz Szpitala Ewangelickiego w r. 1823

jest za maty

Towarzystwo Dobroczyńców

Ściągnęto uwagę waszych Komisji Instytut ten niedawno zawieszony bez żadnych fundusów, teraz tylko 20,000 zł. pewnego dochodu mający doszedł do tego stopnia, że nie do zadania nieporostawia Gosliwości i Ludu Rosji kilku Osób winien i swoje ratowanie i udoskonalenie niemniej i pomocy Rządu z wyznaczeniem pewnego dochodu i Opactwem Duszonym

Więzienia.

Więzienia w całym Kraju, równie jak i więzienia prochuwnice potrzebują nowego urządzenia. Osądzeni na Karę powinni być, w oddzielnych ruszetnie trzymani więzieniach, do tej chwili szczytose więzieni ta niedogodność sprawiła iż oskarżeni dopiero pod Inkwizycją będący, w Jednej Izbie sąsiedzoności są trzymani, Proca samej niesprawiedliwości iako wypływa ztąd, że nieprzekonanego, że Zbrodniarzem nie ma to się pryncypnie do Demoralizacji uwięzionych. Zaprowadzenie w niektórych miejscach fabryk, z bawienne mieć może skutki. Zyczeniem jest aby wszędzie, bez wyjątku były zaprowadzone aby żaden więzień nie był oddany próżniac twierdzenia Człowiek pozbawiony wolności, na Czas może iżre być tym sposobem użyteczny Towarzystwa i nauki, uszy do pracy i nauki uszy się niektórych robot może zemitować poradne życie, i wrócić na Lono swej Rodziny poprawionym a nie iżle dotąd doskonałym zbrodniarzem. Aby Więzienia były Domami poprawy a nie Zemiści za wior do Ich urządzenia, powinny być sturze Więzienia w Filadelfji i Bawaryi. Więzienie Dama Karę i Poprawy w Warszawie lepiej jest urządzone z nacina jest Fabryka Bai Sukina, wielu Więzniów jest zatrudnionych robieniem Sukien Obuwia Wszędzie Czystosc, i o chędostwo postrzegac się dawa o Nie szczytose Budowli niestosowna do tierby Wąznioz porwała

Wykaz zarobku więzniów nie jest zaspołkaiący. podano tylko ogólny zdunek lat niewyrażono na iaki przedmiot ten był użyty. Zeleniem jest Komisji aby zarobek więzniów był, podzielonym, iedna Część aby była przeznaczona na Ich utrzymanie, a druga oddana, na Kapitał dla więzniów, aby ten wyszedłszy Czas za Karę, przeznaczony, wychodząc na wolność mógł go odebrać. Przekonali się Komisji że wielu więzniów wypuszczonych na wolność w krótkie do

Więzienia

Więzienia przyprowadzonymi byli, z przyczyny iak się tłumaczyli niemożności zas-
pokojenia, potrzeb życia, zmuszeni na nowo popełniać kradzieże. Niemożto ująć Komisji
wszystych to postępowanie iak sam Rapport Rady Stanu wskazuje względem co raz powięk-
szającej się liczby więźniów. Przyczynę tego znajdziemy w demoralizacji niezręcznej klasy Ludu
pochodzącej, z zaprowadzenia Monopolium wódki i Systematu Prohibicji. Wielu ludzi
porzuciło uczciwy Zarobek i chwyciło się, obmierzłego sposobu życia z defraudacją wiele
poświęciło się obmierzłemu szpiegowaniu defraudantów. Procz więźniów w Rapporcie
Rady Stanu, wspomnianych, znajdziemy się i jeszcze więźniów defraudantów. Szczęśliwie
Uwaga Komisji zwróciła one ze na żadnej prawnej zasadzie nie są, Casus —

Art. 23 ustawy konstytucyjnej, wspomina iż nikt, karany być nie może tylko na
mocy trwającego Prawa, i wyroku ~~protokółowego~~ Sądu. Tak ustawa w tytule 5 ^{nie} wspo-
mina o Sądach Defraudacyjnych, ani też w Zakładzie Skarbowym lub Administracy-
jnym, nie nadaje, Prawa wtrącania Mieszkańców do więzień, Torba wie nie
Wolności Osobistej, jest przewidziane w ustawie Artykuły 149. 150. 151, wymie-
niając iakie władze sądowe wyrokować o nich powinny a Kodes Karny przepi-
suje w iakich przypadkach miejsce to mieć może. Mimo tak jasnego w tym
względzie prawodawstwa, Defraudacyi Towarów i Wódki stała się powodem Kom-
missyom Woiwodzkim, iż tam gdzie Majątek niewystarcza, na zastąpienie ogromnych
straffów, te kary są zamieniane na więzienie. Stan więzienia Defraudacyjnego
w Warszawie, jest okropny. Więzienie Warszawne na które są wskazywani Korbownicy i
Podpalacze nie jest tak ciężkie, w więzieniu warunkowym, nie są pozbawieni światła
w Defraudacyjnym w nie których Szbach niemożna ugrzeć promieni Słonecznych
w więzieniu Warszawnym raz na Tydzień ciepła iceda, potrawę. Tu przez cały przeciąg
kary Woda Chleb i Cebula za icedne porzywienie Stury, Tu odmawiają Stomy na
Postanie. Bez żadnego względu na Stan Osób, widzieć tu można kobiety brzemienne
Otoczone Dziećmi niemowlętami, które te sroga niewola o głodzie dzieł miesiąc —
aż Koluch żadnego niepospędzity występku. W tutejszym Warszawskim wię-
zieniu, są niektórzy skazani na dni 372. Lecz są przyktości w Warszawie Augustyńskim
iż skazanymi zostali Defraudanci na tak wielką liczbę lat, iż jakores życia
Ludzkiego.

Ludzkiego przechodzi - Te są smutne skutki kiedy Władze Administracyjne i Skarbowe, nad Zaliczes swych powinności, wolności, i życiem ludzkim dysponować mogą. Komisye warze, z Zalem zmuszone są widzeć wnosić aby podobne postępowania przeciwne Zasadom Kardynalnym Ustawy Najjaśniejszemu Janu donie swoje zostały, z wnioskiem aby ci którzy się stali powodem Ludzkość obracać, tego uczynku, do ścisłej odpowiedzialności, pociągniętemi zostali Komisjom bowiem waszym Zyssetnie jest niewiadomo, kto mógł Komisye Woiewodkie uposażenie aby na długoletnie tak srogie więzienie wyrokowały - Wiadomości karmelickim zwane, nie mogło być Komisjom waszym Otworzone, dla tego zelania swego w tej mierze nie są w stanie udzielić -

Policya Lekarska

W niektórych Woiewodztwach brak Lekarzy bardzo Cuię się daje - np w Woiewodztwie Augustowskim wcale ich niema, tak ze Obdukcye zrobić niemożna Przynajmniej tego jest szczerysta Pensya dla Obwodowych Lekarzy, Lekarzy wokolicy wielkiej szeregolnicy Jdzie mato znajdnie się zamoznych Obywateli niemożna osiąść gdyż z pensyi swej bez praktyki prywatnej utrzymać się niemożna Powiększenie Pensyi dla Lekarzy, nie wielki przyrost by uszerbek dla skarbu a wielka pomoc Cierpiącej Ludzkości - Także wyznaczenie choć szczerystej pensyi dla Akuszerek, aby w każdym Obwodzie choć jedna pensyonowana była, na który stopień tylko udowodnienie Zdatności, i wielkiej praktyki, prowadzić by mogło, z robito by Emulacya, i więcej Kobiet do tego by się sposobiło - dotąd liczba Akuserek jest bardzo mato i nieodpowiada potrzebie Krajowej

Poczta

Ciągłe ulepszenie Administracyi Pocztovej zaprowadzenie urzędzeń do pomadhu zapobieganiu wszelkim nadużyciom zapewnienie Hypoteczne fundusz Kaucyi w gotowiznie przez Urzędników i Officialistow Pocztowych składowanych jako i tych które pochodzą z 2% od pensyi pobieranych, to wszystko niemożne jak tylko pochwałę ziednać Komisyi Seymowej - Zakupienie i wystawienie 24ch Domoiw Pocztowych Nowych, 5 Stajni Wozowni Nasztowa to wyzole

181 -

Nb 777, 855. Gdy Summa ta pochodzi z przewyżki dochodów pocztowych po potrące-
niu Etatów rocznych, i po zaspokojeniu wszelkich innych wydatków, może być jeszcze uwe-
żona za dochód jaki w ciągu 4 Lat Poście Krajowi przyniosła, pozostaje jednak w tym do-
zyczenia, aby na przyszłość dany takowe, tak drogo kupowane, ani też według był
wysokich na te Casy kowatoryśw. Stawianemi nie były, Uwaga, bowiem jest Komisyon
Seymowych iż w tym tu wydatku 777, 855 R., wynoszącym z nacem Oszczędność miej-
sce mieć by mogła. Zastanowienie jednak może iż mimo ustanowionych tak znacznych
Opłat od Koni i Listów w Budzie zadnego dochodu Poście nie czyni, ośmiela się
więc Komisyonie wasze podać myśl aby Jzba Poselska upraszała N. Pana aby
raczył Jz. Ministrowi Starbu polecić aby wśród wszelkie rozporządzenia przychodów i
Wydatków Pocztowych i znaną swą działalnością, dochód ten podniósł dla Kraju.
tak jak to już uczynił, w dochodach Sempla, i konsumpcyi. Powtarzając tu Komisyonie
to zdanie które już po Ostatnim Seymie, wynurzyły iż połączenie w jedną Dyrek-
cyę Poczty i Policji niezdaje się właściwym

Dokończenie

Z powyższych, względem wydziału Administracyi Wewnętrznej przytoczonych faktów
przekona się zapewne Przej. Jzba, iż postępy świetne jakie odznacza się wstanie Miast
i Fabryk na najwyższą wdzięczność zastępcy, te uczucia złożyć w Belwiesie u podnóżka
Tronu, jest waszym obowiązkiem. Rolnictwo, a toli dotknięte klęską, bezcennością plodów
ratunku spiesznego wymaga Władze Administracyjne wykresem idąc zawiązać torem
wskazanym Konstytucyą i prawami, Okazy się czynnemi Obowiązkiem utratnych środków
zachęcenie przemysłu Licz władze Administracyjne, pośrednie zdrogi, prawem wskazanym
zbaczaty, Upięknienie M. Sieradza Np. wśród Inno rozporządze, w tak bezprzykładnym
Arbitralności sposobie, iż koszone zboża, dla wytknięcia Placów, a pod zimę Domy
rozrucano, bez zastawienia się gdzie Mieszkańcy na zimę schronić się Maja
Wycięcia Lasu pod Sochaerewem, w Rokotowie, na reperacyę Mostu, są to przykłady
które okazy, że niebrakuje Instytucji zabezpieczających, i chce ich prawnego wykon-
nia, Dla tego Komisyonie wasze sądzę iż wypada Najposoborniej upraszać N. Pana aby
raczył dozwolnić Radom Wojewódzkim w podobnych wypadkach nadwyżki bezpo-
średnio zdawać sobie sprawę - Wszelkie bowiem dotąd do Władz w tej mierze udawa-
nie się było bezskuteczne

Wydział Wojskowy

Kommissje warsze zastanawiając się, nad Rapportem Pałdy Stana, tycającym się Wydziału, wojennego, z ukontentowaniem, oddania, sprawiedliwości, ze wzraek stron za-
"prowadzono mu, porządkowi, tej tak ściśle, utrzymywanej rachunkowości, ustanowie-
nie nader Szacownej, a tak rzadkiej oszczędności, nakoniec tej rzetelności w wy-
"statach, która tak sprawiedliwą, rzednata ufność, wprostkim Czynnościom Kommissji
Rządowej Woyny - Podobnie urządzone postępowanie, wptyw koniecznie mieć będzie
na Całe społeczeństwo naszego kraju, ze względu, nawet moralnego, statos "albowiem
i niezmienność, ustanowien, robie, ludzi pracowitemi, wytrwatem i starannemi a
nakoniec skłonniejszeni do rozwinięcia wszelkich ich zdolności -

Pobor Wojska

Dobre zrozumienie urządzeń, w tej mierze wydanych, co raz lepszym go robie-
teli przez Sprawiedliwy i równocizny rozkład, na Całe Ludność Krajową
i tak tez przez zarówne, rozciągnięcie, wyłączenie do nowo formującej się klasy
fabrykantów, i do tej dawniej klasy rolniczej, która i tak głoówna podstawa
Ludności Krajowej równo przynajmniej zdrażeniem Ciężary i korzyści znosić
powinna -

Uwolnienia od Służby Wojskowej, roztropnie wymierzane, zachowując
w szeregach, więcej iu wyposażonych wystawiać, ich za wrót, nowo przybywa-
jącym, Odznaczenie Ich honorowemi Cechami: Belkami i stae się dla nich
prawdziwa nagroda, a nowym pochopem dla Hardzego Zaciernia -

Szkół Wojskowych wyposażenie, największym iest dobrodziejstwem dla
Młodzieży, przeznaczającej się do Służby Wojskowej - albowiem rozwianie od
pierwotnych zaraz lat, wszelkich zdolności tak fizycznych, iako i umysłowych
wpożobienie do Nauk, nawiąknienie do pracy, postaszeństwa i regularności
zaszczepienie nakoniec prawdziwych zasad Religijnych, zrobi ich sposobniejsza-
mi do ściślego dopełniania istotnego Ich powołania -

Szpitali Wojskowe - Wydoskonalenie ich równie iako środków potrzeb-
nych do usztatczenia Lekarzy i wszystkich szeregotów do tegoż celu, uph
Celu

Celu, zaprowadzenia wtey mierze, naywiększego porządku, wzbudzić w nas nadzieję, że i Cywilne Szpitale tymże idąc torem co raz więcej na ulgę ludzkości rozkrzewiac' się będą —

Dowolne Kupca, żywności potrzebnych dla żołnierszy Remont Turaru dla Koni dowodzą, że wolna konkurencya nayzyskownieysze dla wszystkich Interesowanych Stron przynosi Korzyści —

Kupna Krajowych Sukien, a zwlaszcza, potrzebna dla woyska, niemato się przychylna do rozwinięcia Fabryk Krajowych. Wnoszące się warowne twierdze i Budowle woyskowe roznoego gatunku co rocznie powiększają Stan obronny Kraju i Jego upiększenie — Wystawione w większej Części za pomocą ciągłej trwałey oszczędności ktora Komisya Prządowa Woyny we wszystkie naydrobnieysze szczegóły Zaprowadziła, przekonawai najlepiej powinny że oszczędności głównym powinna być Celem Kardziej Administracji, że za tey tylko pomocą, zbierać się mogą Kapitały, wszelkiego gatunku, bogactwo Krajowe opanowujące. Spodziewać się należy że przykład ten dla innych Wydziałów Prządowych straconym nie będzie — Linney Strony ciągłe zwiększanie Budowli, woyskowych wzbudza nadzieję że kwaterunek co raz się pomniejszai będzie i że more z czasem zmiesiony zostanie —

Zgoda, jeżeli Płose Woyska more Colakwick jest wielką w proporcji dochodów Krajowych sposob jakim są urządzone fundusze — na to przeznaczony, oszczędności jak naysciślejsza Karnose, i dobre Sprawowanie się Żołnierszy zyczyć kara, żeby inne Wydziały Rządowe podobnie urządzone do rownie konystrnego dazły celu

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1

62-002 Suchy Las

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.

Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.